

Društveno odgovorno poslovanje na primjeru Općine Bale

Vellico, Andrea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:382316>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANDREA VELLICO

**DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE NA
PRIMJERU OPĆINE BALE**

Diplomski rad

Pula, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANDREA VELLICO

**DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE NA
PRIMJERU OPĆINE BALE**

Diplomski rad

JMBAG: 03031288, redovita studentica

Studijski smjer: Menadžment i poduzetništvo

Predmet: Društveno odgovorno poslovanje

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentor: prof. dr. sc. Kristina Afrić Rakitovac

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Andrea Vellico, kandidat za magistra poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica
Andrea Vellico

U Puli, _____

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Andrea Vellico dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom: Društveno odgovorno poslovanje na primjeru Općine Bale koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Potpis

Andrea Vellico

Sadržaj

UVOD	1
1. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE	2
1.1. Pojmovno određenje društveno odgovornog poslovanja	3
1.2. Područja društveno odgovornog poslovanja.....	5
1.3. Prednosti implementacije društveno odgovornog poslovanja.....	9
1.4. Mjerenje društveno odgovornog poslovanja	12
1.5. Global Compact Hrvatska i Ciljevi održivog razvoja UN-a	14
2. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ	18
2.1. Razvoj društveno odgovornog poslovanja	18
2.2. Smjernice društveno odgovornog poslovanja.....	20
2.3. Mjerenje društveno odgovornog poslovanja	23
2.3.1. Indeks DOP.....	23
2.3.2. Hrvatski indeks održivosti.....	26
3. OPĆINA BALE	28
3.1. Povijest Općine Bale	30
3.2. Proces upravljanja.....	31
3.3. Gospodarska obilježja Općine Bale.....	36
3.4. Projekti Općine Bale	40
3.4.1. Društveni projekti	40
3.4.2. Ekološki projekti	44
3.4.3. Investicije	45
3.4.4. Budući projekti Općine Bale	46
4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE	48
4.1. Metodologija istraživanja	48
4.2. Opis uzorka	48
4.3. Rezultati istraživanja	51
4.4. Interpretacija dobivenih rezultata.....	61
ZAKLJUČAK.....	66
LITERATURA	68
POPIS TABLICA, GRAFIKONA, SLIKA	70
PRILOG 1	72
SAŽETAK	77
SUMMARY	78

UVOD

Društveno odgovorno poslovanje (DOP) jest način poslovanja koji kompanije dobrovoljno primjenjuju određenim strategijama i aktivnostima uzimajući u obzir ekološke, ekonomske i socijalne aspekte koji utječu na unutarnju i vanjsku okolinu, te samim time osiguravaju dugoročnu održivost kompanija. Cilj diplomskog rada je analizirati obilježja koncepcije društveno odgovornog poslovanja, analizirati razvoj i specifičnosti implementacije koncepcije u Hrvatskoj s osobitim naglaskom na primjenu koncepcije u procesu upravljanja Općinom Bale – Valle. Rad se pored Uvoda i Zaključka sastoji od 4 poglavlja.

U prvom poglavlju definiran je pojam društveno odgovorno poslovanje te koja područja društvene odgovornosti razlikujemo. Prikazuje se sve veća važnost implementacije društveno odgovornog poslovanja te koje su prednosti primjene.

Drugo poglavlje daje osvrt na stanje društveno odgovornog poslovanja u Republici Hrvatskoj, na koji način se ono razvija uz kratak osvrt na smjernice društvene odgovornosti u Republici Hrvatskoj te mjerenje društvene odgovornosti u Republici Hrvatskoj.

U trećem poglavlju, razmatraju se obilježja Općine Bale, njezina povijest, općinska organizacija, gospodarska razvijenost i projekti koje trenutno provodi i koje planira realizirati u budućnosti.

Četvrto poglavlje, prikazuje rezultate empirijskog istraživanja čiji cilj je bio prikazati podatke provedene anketom. Prikazuju se podaci vezani uz savjest stanovništva Općine Bale o društveno odgovornom poslovanju, njihovo mišljenje o društveno odgovornom poslovanju koje provodi općinska uprava te njihovo zadovoljstvo životnim uvjetima u Balama i poslovanjem općinske uprave. Istraživanje je obuhvatilo ukupno 73 stanovnika Općine Bale. Zaključuje se kako je većina ispitanika pozitivnog mišljenja te prepoznaje implementaciju društvene odgovornosti općinske uprave.

1. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE

Živimo u vremenu kada je jedini cilj poslovanja za većinu poduzeća isključivo financijska odgovornost, odnosno ostvarivanje profita. Iako je za opstanak organizacije bitno ostvarivanje profita, rijetkost je na globalnom tržištu pronaći tvrtku koja zapravo mari na koji način je ostvarila profit i kakav utjecaj ostvaruje na svoju okolinu.

Izazovi kao što su klimatske promjene, ubrzan razvoj tehnologije, nestanak prirodnih resursa, zagađenje okoliša, korupcija, siromaštvo, neravnopravnost, nejednakost, ispreplitanje globalne ekonomije, politike, kulture itd., s vremenom su sve zastupljeniji te nas upućuju na to da su nam potrebne promjene u načinu poslovanja.

Iako su osobne promjene važne, složenost suvremenih izazova zahtijeva mnogo više. Potrebno je da organizacije/poduzeća pronađu strategiju odnosno način poslovanja koji će omogućiti istovremeno ostvarivanje profita, očuvanje okoliša i brigu o zajednici u kojoj djeluje.

Tu se pojavljuje pojam društveno odgovorno poslovanje o kojem se danas sve više raspravlja kao rješenje na globalne izazove i održivost korporacija.

Do 90-ih godina korporacijama je društveno odgovorno poslovanje predstavljalo samo ispunjavanje obveza, koje su tada bile kratkoročne. Utvrđivale su godišnji budžet za donacije koje su dodjeljivane što većem broju organizacija jer se smatralo da će na taj način povećati svoj ugled. Kome su išle donacije, bilo je u rukama upravnog odbora odnosno u obzir su dolazile samo njihove želje. Izbjegavali su određeni dio aktualnih kontroverznih društvenih problema kao što je AIDS jer su smatrali da im njihova donacija neće pomoći već će to bolje odraditi netko sa više iskustva. Osnovno pravilo tada bilo je da se učini nešto dobro, ali da se ne troše ni vrijeme ni trud već je najlakše bilo ispisati ček.

Od 90-ih pojavljuje se novi pristup koji podržava društvo kao strategiju, odnosno utječe na pitanja koja korporacija podržava i način utvrđivanja, provedbe i procjene programa. Samim time može se reći da su korporacije postale više uključene u način svog poslovanje, istraživanja i društveno odgovorno poslovanje je postalo dugoročna obveza.¹

¹ Kotler P., Lee N., *Društveno odgovorno poslovanje*, Zagreb, M.E.P. d.o.o., 2011, str. 20-21

Financijska odgovornost postaje samo jedna od odgovornosti korporacija koje danas posluju na društveno odgovoran način. Naglasak se također stavlja na brigu o okolišu i zajednici. Društveno odgovorno poslovanje zapravo se smatra odgovornijim načinom poslovanja poduzeća ili organizacije s time da se nastoji voditi brigu o svim sudionicima.

Danas se više ne postavlja pitanje što tvrtke imaju od društveno odgovornog poslovanja već mogu li uopće opstati bez njega?

1.1. Pojmovno određenje društveno odgovornog poslovanja

U prošlom stoljeću u brojnim gospodarstvima koncepcija društveno odgovornog poslovanja (DOP) predstavljala je samo stran pojam u poslovnom svijetu. No, pojavom globalizacije i sve izazovnijim tržištem neprimjerene prakse kao što su kompanije koje na prvo mjesto stavljaju profit dovelo je do mnogo negativnih učinka koji su s vremenom postali sve kompleksniji i problematičniji. Učinci koje ostavlja na zajednicu i okoliš u kojem kompanija posluje, a također i nezadovoljstvo unutarnjih sudionika kompanije kao što su zaposlenici iziskivalo je pronalazak strategije koja će promijeniti načine poslovanja na globalnom tržištu i poboljšati budućnost svih sudionika. Na osnovu toga, porasla je zainteresiranost za pojam društvene odgovornosti, a samim time i istraživanje i literatura koje su budući korisnici zajednički proučavali. Praksa društvene odgovornosti započela je kao sredstvo za bolje upravljanje poslovanjem u velikim kompanijama, no kako je vrijeme odmicalo velike kompanije na neki način su prisilile srednja i mala poduzeća da počnu primjenjivati korporativno ponašanje unutar svog poslovanja. Društveno odgovorno poslovanje postalo je strategija za dugoročnu održivost kompanija. Kroz vrijeme mijenjali su se i prioriteti društveno odgovornog poslovanja, pa samim time napredovale su i definicije pojma društvene odgovornosti. S obzirom da pojedina društva imaju različite potrebe tako će se i definicije pojma razlikovati ovisno o kontekstu, bio on političkog, ekonomskog ili kulturnog okruženja.

Korporativna odgovornost, korporativna etika, korporativno građanstvo, odgovorno poduzetništvo ili trobilančani pristup pojmovi su koji se često koriste kao istoznačni pojmovi.

Korporativna društvena odgovornost ili društveno odgovorno poslovanje (DOP) predstavlja opredijeljene tvrtke za unapređenje dobrobiti zajednice kroz diskrecionu – dragovoljnu poslovnu praksu i doprinose na račun vlastitih resursa.

Naglasak se stavlja na izraz dragovoljnost zbog toga što niti jedna kompanija nije zakonski obvezna primjenjivati ovakvu poslovnu praksu, već to čini svojom vlastitom odlukom za dobrobit kompanije i okruženja u kojem posluje. Odnosno, utječe na dobrobit ljudi u zajednici i okoliša, gospodarstvo države i životni standard na etičan način.

U nastavku će biti navedeno nekoliko različitih definicija društveno odgovornog poslovanja koje su najviše prihvaćene.

Europska komisija u svojim Smjernicama za politiku društvene odgovornosti poduzeća (European Commission, 2003), prvi puta društveno–odgovorno poslovanje definira kao koncept prema kojem poduzeće na dobrovoljnom principu integrira brigu o društvenim pitanjima i zaštiti okoliša u svoje poslovne aktivnosti i odnose s dionicima (vlasnicima, dioničarima, zaposlenicima, potrošačima, dobavljačima, vladom, medijima i širom javnošću dok 2011. godine u svojoj Komunikaciji o društveno–odgovorno poslovanje definira kao odgovornost poduzeća za njihov utjecaj na društvo (European Commission, 2011).

Organizacija World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) koncept društvene odgovornosti opisuje kao opredijeljenost gospodarstva da pridonosi održivom gospodarskom razvoju, radeći sa zaposlenicima, njihovim obiteljima, lokalnom zajednicom i cjelokupnim društvom na unapređenju kvalitete života.

United Nations Industrial Development Organization (2020) definira društveno–odgovorno poslovanje kao koncept kojim poduzeća postižu ravnotežu između ekonomskih, ekoloških i društvenih imperativa (tzv. „Tripple Bottom Line“ pristup) dok istovremeno udovoljavaju očekivanjima dioničara i drugih interesnih dionika.

International Business Leaders Forum (IBLF) smatra da je društvena odgovornost promicanje odgovorne prakse u gospodarstvu koja koristi gospodarstvu i društvu te olakšava ostvarenje društvenog, gospodarskog, ekološki održivog razvoja maksimizirajući pozitivan utjecaj gospodarstva na društvo, uz istovremeno maksimalno reduciranje negativnih učinaka.

Međunarodna organizacija za standardizaciju (International Organization for Standardization 2019:9) definira društveno odgovorno poslovanje kao odgovornost

organizacija za utjecaje koje njihove odluke i aktivnosti ostavljaju na društvo i okoliš kroz transparentno i etičko ponašanje, i to da:

- doprinosi održivom razvoju, zdravlju i blagostanju društva
- uzima u obzir očekivanja interesnih dionika
- je usklađeno sa zakonodavnim okvirom države u kojoj djeluju dok istovremeno poštuju međunarodno prihvaćene norme poslovanja
- je integrirano u cjelokupno poduzeće i sve prakse koje se primjenjuju u odnosima poduzeća.

Hrvatska gospodarska komora (2020) o društveno odgovornom poslovanju govori kada neka tvrtka, iznad strogo zakonom propisanih obveza, integrira brigu za okoliš i društvo u sustav donošenja odluka.²

Od svih navedenih definicija različitih organizacija i institucija niti jedna ne predstavlja univerzalnu definiciju koja se koristi u cijelom svijetu i nakon dugog niza godina istraživanja i primjenjivanja pojma. Može se reći da pojedine države ili čak kompanije definiraju društvenu odgovornost ovisno o ciljevima koje žele postići bili oni ekonomski, socijalni ili ekološki. No, ono što ih čini zajedničkim jest stav da je društveno odgovorno poslovanje način na koji kompanije dobrovoljno primjenjuju određene strategije i aktivnosti uzimajući u obzir ekološke, ekonomske, socijalne aspekte koji utječu na unutarnju i vanjsku okolinu, te samim time potiče održivi razvoj.

1.2. Područja društveno odgovornog poslovanja

Nakon što smo utvrdili značenje društveno odgovornog poslovanja i sličnosti koje povezuju sve navedene definicije odnosno područja društveno odgovornog poslovanja koja zapravo daju do znanja kompanijama u kojim područjima treba djelovati kako bi poslovali na društveno odgovoran način, s obzirom da je to jedno od čestih pitanja koje se postavlja. Definicije koje se već kroz nekoliko desetljeća iznova analiziraju i obnavljaju predstavljaju samo općenito značenje pojma s kojim se danas sve više susrećemo. No, ni jedna od navedenih ne navodi konkretno na koji način je potrebno poslovati, a uzimajući u obzir i osnovne dimenzije odnosno područja DOP-a. Stoga je

² Golja T., *Društveno-odgovorno poslovanje u kulturi i turizmu*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2021., str. 19-21

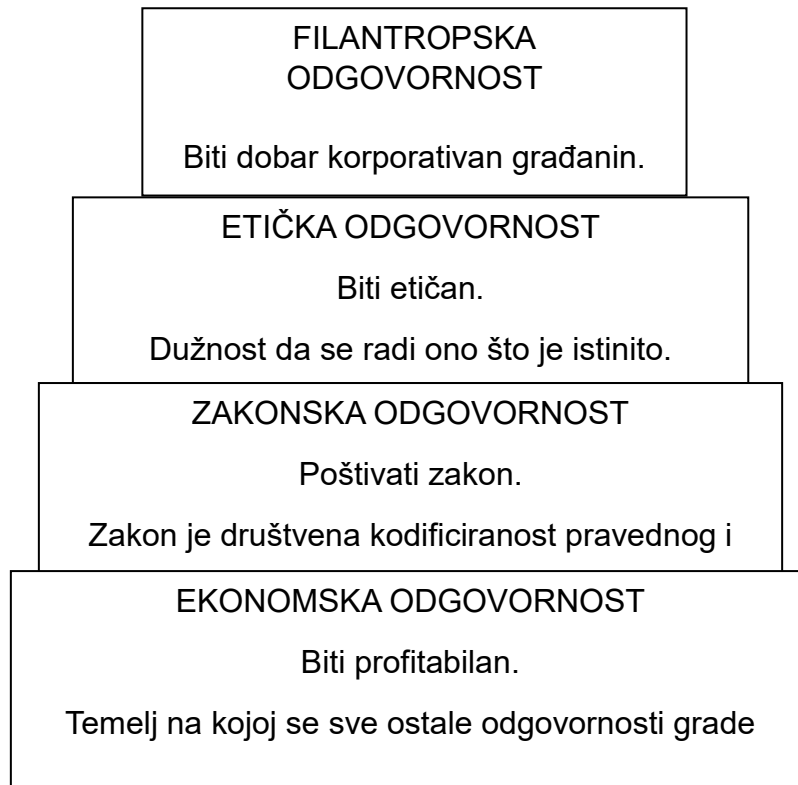
bitno napomenuti kako postoji nekoliko modela kroz povijest koji su kroz definiranje pojma bili najbliži konkretnom odgovoru na gore spomenuto pitanje.

Jedan od najranijih takvih modela jest Carollova piramida društvene odgovornosti.

Archie Carroll detaljno je proširio pojam i definirajući ga osvrnuo se na četiri različita načina društvene odgovornosti (Carroll i Buchholtz, 1999), a to su:

- ekonomska odgovornost – odnosi se na orijentiranost organizacije da proizvodi proizvode i usluge koje društvo priželjkuje i prodaja istih po pravednim cijenama koji omogućuju da organizacija stvara profit.
- zakonska odgovornost ili ostvarivanje profita unutar zakonskih pravila kojih se moraju pridržavati odnosno primjena odgovornih praksi i ponašanja općeprihvaćenih međunarodnih normi poslovanja
- etička odgovornost - primjena poslovnih aktivnosti koja su ispravna, pravedna i poštena odnosno etična.
- filantropska odgovornost - dobrovoljno provođenje aktivnosti koje približuju kompaniju sa zajednicom u kojoj posluje i pomaže njihovom razvoju.

Slika 1: Carrollova piramida društvene odgovornosti koja prikazuje model korporativne društvene odgovornosti

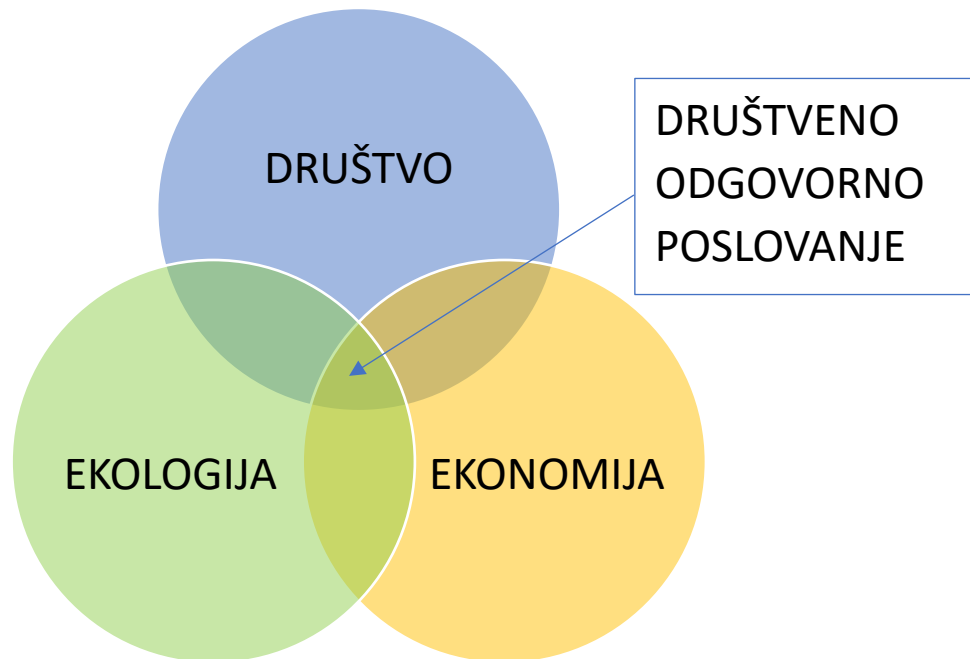
Izvor: Samostalna izrada autorice prema Carroll, A.B. i Buchholtz, A.K. (2006.), *Business and society : Ethics and stakeholder management* (6. izdanje), Mason, OH: Thomson South – Western

2003. godine Carroll i Schwarz piramidu su zamijenili Vennovim dijagramom, te izostavili filantropsku odgovornost. Razlog tomu jest što je bila neprihvatljiva i ovisna isključivo o ekonomskom uspjehu kompanija.³

Drugi značajniji model, jest Vennov dijagram koji je 1994. godine razvio John Elkington. Na taj način definira se društvena odgovornost kao dimenzija integrirana unutar poslovnog sustava.

³ Golja T., *Društveno-odgovorno poslovanje u kulturi i turizmu*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2021., str. 22-23

Slika 2: Osnovne dimenzije društvene odgovornosti

Izvor: Samostalna izrada autorice prema Golja T., *Društveno odgovorno poslovanje u kulturi i turizmu*, 2021., str. 25

Vennov dijagram ili kako se još naziva „Tri P“ tzv. trobilančani pristup definirao je društvenu odgovornost kao način dugoročne održivosti kompanije koja u obzir uzima profit, ljudske resurse, zajednicu i minimalan učinak na okoliš, te u tom segmentu odvaja tri vrste odgovornosti:

- Profit koji podrazumijeva učinke koje organizacija svojim poslovanjem utječe na lokalnu, međunarodnu i nacionalnu ekonomiju. Uzimajući u obzir otvaranje radnih mjesta, poticanje inovacija, plaćanje poreza, stvaranje bogatstva i dr. ekonomskih učinaka.
- Ljudi se odnose na značaj koji organizacija ostvaruje na značajne interesne dionike odnosno zaposlenike, dobavljače, lokalne zajednice i ostale sudionike koji utječu na organizaciju i organizacija na njih.

- Planet kao posljednja odgovornost odnosi se na utjecaj koji organizacije imaju na prirodni okoliš odnosno zagovara odgovorno korištenje svih prirodnih resursa.

Elkington je 2018. godine opozvao navedeni koncept i to ne iz razloga jer je smatrao da fokus na te tri odgovornosti više nije dobar već je smatrao baš suprotno da je ispravan, ali korišten u pogrešne svrhe. A njegov cilj je bio potaknuti puno dublje promjene i razmišljanja o kapitalizmu i budućnosti.⁴

Kompanije će rijetko kada moći djelovati u svim navedenim područjima, uvijek će postojati jedno područje na koje će se više fokusirati. No, bitno je da su svjesne da postoje različita područja društvene odgovornosti. Na taj način lakše će znati u kojim područjima mogu djelovati da bi bili društveno odgovorni i da bi unaprijedili i poboljšali svoje poslovanje. Može se reći da navedena područja predstavljaju smjernice organizacijama i kompanijama prilikom primjene društveno odgovornog poslovanja.

1.3. Prednosti implementacije društveno odgovornog poslovanja

Nakon što je pojašnjeno značenje pojma društveno odgovornog poslovanja (DOP) te u kojim područjima je potrebno djelovati da bi bili društveno odgovorni, bitno je spomenuti važnost implementacije DOP-a. Osim same važnosti u nastavku će se navesti i koristi koje ono nosi kako kompaniji koja ga primjenjuje tako i ostalim bitnim sudionicima na koje utječe. Primjena društvene odgovornosti kompanija kao praksa pozitivnih učinaka poslovanja postala je u današnje vrijeme sve popularnija. Razlog tome je što je to strategija koja omogućuje svim sudionicima da ostvaruju brojne koristi. Kao što je spomenuto u poglavlju 1.1. društveno odgovorno poslovanje postalo je nužno za dugoročnu održivost kompanija, iako nije formalno obavezan odnosno zakonom propisan da ga poduzeća moraju primjenjivati. U svijetu takav način poslovanja dobrovoljno primjenjuje velik broj kompanija. Uzimajući u obzir od privatnih kompanija do državnih, gradskih i lokalnih uprava, sve se više iziskuje i cijeni transparentnost i informiranje javnosti o načinu poslovanja. Osim godišnjih financijskih izvještaja danas je potrebno i nefinancijsko izvještavanje odnosno izvještavanje o društvenoj odgovornosti tvrtke. Nefinancijsko izvještavanje smatra se jednim od mehanizmom provedbe društveno odgovornog poslovanja u poduzećima. Vrlo često

⁴ Golja T., *Društveno-odgovorno poslovanje u kulturi i turizmu*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2021., str. 25-26

tvrtke koje i dalje temelje svoje poslovanje isključivo na ostvarivanje profita bivaju često eliminirane sa tržišta. Potrošači se vrlo dobro informiraju o poduzećima odnosno njihovim proizvodima i uslugama te politikama njihova poslovanja. Naprimjer potrošači kao što su velike kompanije prilikom nabave potrebnih resursa od dobavljača također očekuju da su društveno odgovorni. Ukoliko se uspostavi da nisu, potražuju drugog dobavljača koji posluje na taj način jer oni u samom početku žele doprinosti realizaciji društvenih ciljeva.⁵ Samim time može se zaključiti u kojoj je mjeri važno biti društveno odgovoran u suvremenom svijetu kakvom danas živimo.

Poznata je činjenica da je primjena DOP-a započela kako bi se težilo ka boljem upravljanju rizicima i reputacijom kompanija, no osim toga ostvaruje i ostale koristi i prednosti za sve uključene kao što su:

- povećanje prodaje i udjela na tržištu
- jačanje pozicije brenda
- jačanje korporativnog imidža i utjecaja
- jačanje sposobnosti za privlačenje, motiviranje i zadržavanje zaposlenika
- smanjenje troškova poslovanja
- povećanje privlačnosti za investitore i financijske analitičare.⁶

Osim navedenih, moguće je prepoznati i ostale koristi primjene ovakvog načina poslovanja kao što su:

- ostvarivanje boljih financijskih rezultata
- unapređenje kvalitete odnosa prema jedinicama lokalne uprave i samouprave te javnom sektoru
- brže i lakše inoviranje proizvoda/usluga i procesa
- privlačenje visokoobrazovanih ljudskih resursa
- veća produktivnost
- prihvaćanje poduzeća u zajednici.⁷

Bez obzira što ovakav koncept poslovanja na samom početku iziskuje veće financijske troškove u budućnosti rezultira gore navedenim koristima koje poduzećima omogućuju čvrst položaj na tržištu te daljnji rast i razvoj i ostvarivanje prihoda. Činjenica jest da

⁵ Kreković M., *Kronologija razvoja DOP-a, kritički osvrt i izazov CSR 2.0*, Pula, 2017, str. 15

⁶ Kotler P., Lee N., *Društveno odgovorno poslovanje*, Zagreb, M.E.P. d.o.o., 2011, str. 22

⁷ Golja T., *Društveno-odgovorno poslovanje*, Pula

potrošači koji su svjesni s kojim se globalnim izazovima susrećemo svakodnevno će uvijek odabrati proizvode i usluge kompanije koje brinu o društvenoj odgovornosti bez obzira koju cijenu platili. Zapravo poduzeće koje ne vodi brigu o učincima koje ostvaruje na sve sudionike svojim poslovanjem neće moći ostvariti dobar imidž i položaj na tržištu. Zbog toga je potrebno da svi prepoznaju važnost implementacije te provođenje više raznih aktivnosti društvene odgovornosti kako na taj način ostale kompanije ne bi mogle kopirati njihov način poslovanja.

Sve navedene koristi, odnosile su se na koristi za organizaciju, no koristi koje ostvaruju za okolinu u kojoj posluju što može biti unutarnja i vanjska jesu:

- bolji životni standard i blagostanje
- odgovoran ekonomski rast
- smanjenje zagađenja okoliša i prirodnih resursa
- upravljanje budućim razvojem.⁸

Kako bi se određene koristi ostvarile potrebno je prvenstveno podignuti svijest o potrebi društvene odgovornosti, shvatiti cijeli koncept i na koji način se može primjenjivati te prepoznati interese svih dionika.

S obzirom da je kompanijama poželjno da provode više različitih aktivnosti prilikom implementacije društvene odgovornosti, razlikujemo šest društvenih inicijativa, a to su:

- **Korporativno promoviranje društvenih ciljeva** s ciljem da se podigne svijest u zajednici o nekom važnom društvenom cilju ili problemu, kako bi se prikupila potrebna sredstva i pobudio interes ili potaknuo dobrotvoran rad za njegovo rješavanje.
- **Korporativni društveni marketing** s težnjom da se promjeni ponašanje u društvu. To se postiže na način da kompanija provodi kampanju koja ima cilj promijeniti ponašanje koje unapređuje zdravlje djece, zdravlje odraslih, sigurnost, životna sredina itd.
- **Marketing poduzeća** povezan je s društvenim ciljevima onda kada se poduzeće obvezuje da će dio svojih prihoda svake godine donirati programima

⁸ Golja T., *Društveno-odgovorno poslovanje u kulturi i turizmu*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2021., str. 31

koji će doprinijeti društvenom razvoju. Naprimjer prikupljanje financijskih sredstava za humanitarne akcije koje se organiziraju svake godine.

- **Korporativna filantropija** odnosi se na dobrovoljno darovanje bez očekivanja povrata. Predstavlja najdužu tradiciju, a razlikuje se od sponzorstva jer se ne dobiva nikakva protuusluga. U ovom slučaju postoji pojedinac koji je pokretač svih akcija.
- **Društveno-koristan rad** gdje poduzeća potiču svoje zaposlenike da volontiraju u tijeku svog radnog vremena (povremeno po dogovoru).
- **Društveno-odgovorna praksa** koja poduzeća dobrovoljno odlučuju primjenjivati na način da podržavaju neki određeni društveni cilj. Može se odnositi na suradnju s organizacijama civilnog društva u programima za edukaciju osoba slabijeg imovinskog stanja kako bi im se pružala podrška, edukacija, prekvalifikacija itd. Ovakve inicijative poduzeća mogu provoditi sami ili u suradnji s ostalima.⁹

Kako bi se moglo vidjeti na koji način je poduzeće društveno odgovorno, odnosno kojim aktivnostima i jesu li to postigli na uspješan način spominjemo mjerenje društveno odgovornog poslovanja koje će biti objašnjeno u sljedećem poglavlju.

1.4. Mjerenje društveno odgovornog poslovanja

Mjerenje društvene odgovornosti kompanija ili bilo kojih drugih organizacija pomaže nam zapravo kako bismo dobili sliku o tome na koji način oni ostvaruju ekonomske, okolišne i društvene učinke svojim poslovanjem. Osim toga, pomaže unapređenju poslovanja ukoliko postoje neki nedostaci, mjerenjem se oni otkrivaju i kompanija lakše ima saznanja u kojem području je potrebno poboljšanje. Također ukoliko poduzeće ulaže sredstva u razne programe, projekte kako bi se ostvarile određene društvene promjene mjerenjem se može dobiti informacija o tome koliko je društveni povrat uložениh sredstava.

Ne postoji neki standardni način kako mjeriti društveni učinak poslovanja poduzeća već postoji nekoliko industrijskih alata koji pomažu organizacijama u mjerenju društvene odgovornosti, a neki od njih jesu:

⁹ Kotler P., Lee N., *Društveno odgovorno poslovanje*, Zagreb, M.E.P. d.o.o., 2011, str. 33-35

- Globalna inicijativa za izvještavanja (GRI) – prvi globalni standard za izvješćivanje
- Odbor za računovodstvene standarde održivosti (SASB) – mjeri financijski učinak postignute održivosti
- B Corp certifikat – mjeri društveni i ekološki učinak tvrtke
- Okviri dobavljača Međunarodne organizacije rada – podrška i pravila rada¹⁰

Od svih navedenih istaknula bih globalnu inicijativu za izvještavanje (GSI) kojoj je svrha da pruža informacije o poduzećima i jačanju komunikacija sa zainteresiranim korisnicima. Posljednjih nekoliko godina potreba za nefinancijskim izvještavanjem kompanija postala je sve popularnija i zahtjevnija. Nužno je da takav način izvještavanja bude dostupan za javnost. Posljednjih nekoliko godina osim što je financijsko izvještavanje stavljeno u drugi plan, promijenio se i fokus nefinancijskih izvještavanja. Sve se više naglasak stavlja na globalne izazove sa kojima se susrećemo. Činjenica jest da ne postoji zakonski okvir koji propisuje obvezu nefinancijskog izvješćivanja ni na međunarodnoj ni nacionalnoj razini, no zbog toga postoji nekoliko pristupa za sastavljanje nefinancijskih izvještaja, kao što su:

- GRI standardi (GRI)
- Međunarodni okvir za pripremu integriranih izvještaja (IR)
- Smjernice za multinacionalna društva Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD)
- Norma (ISO) 26000 Međunarodne organizacije za normizaciju
- Tripartitna deklaracija o načelima koja se odnose na multinacionalna društva i socijalnu politiku Međunarodne organizacije rada te
- Globalni sporazum Ujedinjenih naroda (UNGC).

Ovi međunarodni okviri služe za uređivanje pripreme i objavljivanje nefinancijskih izvještaja. Također najviše se u ovu svrhu upotrebljavaju GRI standardi koji predstavljaju najbolju primjenu za nefinancijsko izvještavanje i zadovoljavaju različite potrebe donositelja odluka, investitora i tržišta.¹¹

¹⁰ *3 Ways Your Organization Can Measure Corporate Social Responsibility Performance*, <https://everfi.com/blog/community-engagement/3-ways-to-measure-corporate-social-responsibility-performance/>, (pristupljeno 24.6.2023.)

¹¹ Pavičić Nišević G., *Globalna inicijativa za izvještavanje objavila revidirane Standarde*, 2021, <https://www.hauska.hr/post/globalna-inicijativa-za-izvjestavanje-gri-standards>, (pristupljeno 24.6.2023.)

01. siječnja 2023. godine na snagu su stupili novi standardi, te se potiče kompanije na upotrebu istih. Osim što je promijenjena struktura najvažnija promjena odnosi se na dubinsku analizu čija je svrha identificiranje značajnih negativnih učinaka te izvještavanje o ljudskim pravima. Površinski gledano nije došlo do prevelikih promjena, no svakako se poboljšalo definiranje pojmova s kojima se koriste konstantno. Najveća promjena je također u izvještavanju o cjelokupnom poslovanju organizacije i njezinim utjecajima, politikama društveno odgovornog poslovanja itd. Što dovodi do zaključka da organizacije koje redovno izvještavaju moraju ulagati puno više truda nego što je bilo potrebno ranije.

Također postoji baza podataka koja omogućuje konkretna mjerenja društveno odgovornog poslovanja, a naziva se KLD STATS. Odnosi se na istraživačku kompaniju koja je specijalizirana za evoluiranje poduzeća u njihovim performansama sa socijalnog, okolišnog i upravljačkog područja. Sadrži pet dimenzija, a to su:

- odnosi među zaposlenicima
- kvaliteta proizvoda
- odnosi s javnošću
- ekološka pitanja
- pitanja raznolikosti.

KLD STAT pruža potrošačima da imaju dostupne informacije koje kompanije najbolje provode društvenu odgovornost i provode li aktivnosti u poduzeću na etičan način.¹²

Mjerenje društvene odgovornosti važno je tokom cijelog procesa implementacije društveno odgovornog poslovanja. Zahvaljujući tim mjerama kompanije i ostale organizacije imaju mogućnost uviđanja svih nedostataka i prednosti svog poslovanja te ga ujedno i poboljšati. Osim što je mjerenje dobro za poduzeća koja primjenjuju praksu društveno odgovornog poslovanja, ono je bitno i za ostale sudionike kao što su korisnici, potrošači, dobavljači, dioničari i ostale interesno utjecajne skupine.

1.5. Global Compact Hrvatska i Ciljevi održivog razvoja UN-a

Vrlo je bitno osvrnuti se na organizaciju Global Compact Hrvatska. UN Global Compact najveća je svjetska inicijativa za održivi razvoj i korporativnu održivost, koja ima više

¹² Parčina A., *Društveno odgovorno poslovanje: studija slučaja Šela proizvodnja d.o.o.*, Split, 2017, str.18

od 21 000 članicu u 162 države i preko 70 lokalnih mreža diljem svijeta. Tvrtke koje se pridržavaju načela UN Global Compacta, imaju puno stabilniju poziciju na međunarodnom tržištu. Zapravo Global Compact Hrvatska je Hrvatska udruga poslodavaca koja je nositelj UN-ove inicijative za održivi razvoj u Hrvatskoj te upravljajući Global Compact mrežom Hrvatska potiče primjenu društveno odgovornog poslovanja prema ciljevima održivog razvoja i načelima.¹³

10 načela UN Global Compacta koje služe za odgovorno i održivo poslovanje koje osigurava da se profit ostvaruje na društveno odgovoran način uzimajući u obzir ekološki, ekonomski i društveni aspekt, jesu:

Ljudska prava

Načelo 1: Tvrtke bi trebale podupirati i poštivati zaštitu međunarodno priznatih ljudskih prava; te

Načelo 2: pobrinuti se da ne sudjeluju u kršenjima ljudskih prava.

Rad

Načelo 3: Tvrtke bi trebale podržavati slobodu udruživanja i stvarno priznavanje prava na kolektivno pregovaranje;

Načelo 4: ukidanje svih oblika prisilnog rada;

Načelo 5: stvarno ukidanje dječjeg rada; te

Načelo 6: ukidanje diskriminacije u vezi sa zapošljavanjem i izborom zanimanja.

Okoliš

Načelo 7: Tvrtke bi trebale podupirati predostrožan pristup izazovima na području okoliša;

Načelo 8: pokrenuti inicijative radi promicanja veće odgovornosti prema okolišu; te

Načelo 9: poticati razvoj i širenje ekološki prihvatljivih tehnologija.

¹³ HUP, *Global Compact Hrvatska*, <https://www.hup.hr/kontakt-v2.aspx>, (pristupljeno 28.06.2023.)

Borba protiv korupcije

Načelo 10: Tvrtke bi trebale raditi na suzbijanju korupcije u svim njenim oblicima, uključujući iznudu i podmićivanje.¹⁴

2015. godine nakon što je usvojen Program održivog razvoja koji postaje ključ uspjeha i održivosti poduzeća postavljena je Agenda za održivi razvoj do 2030. koju je prihvatilo 193 zemalja članica Ujedinjenih naroda, 17 Ciljeva (Sustainable Development Goals - SDGs). Ciljevi održivog razvoja su univerzalno primjenjivi i od svih sudionika zahtijevaju odgovornost i primjenu istih. Na taj način se potiče primjena društvene odgovornosti koja rezultira dugoročnom održivosti poduzeća. Ciljevi moraju biti prioritet svake tvrtke jer jedino na taj način ćemo poboljšati svijet u kojem živimo.¹⁵

Slika 3. Ciljevi održivog razvoja UN-a

Izvor: HUP, *Ciljevi održivog razvoja 2030*, <https://www.hup.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja-2030.aspx>, (pristupljeno 28.06.2023.)

¹⁴ HUP, *Deset Načela UN Global Compacta*, <https://www.hup.hr/program-rada-13.aspx>, (pristupljeno 28.06.2023.)

¹⁵ HUP, *Ciljevi održivog razvoja 2030*, <https://www.hup.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja-2030.aspx>, (pristupljeno 28.06.2023.)

Iz slike 3. mogu se iščitati neki od ciljeva koji se žele postići do 2030. godine. To su: iskorijeniti siromaštvo i glad, osigurati svima besplatno obrazovanje, ostvarivanje partnerstva, održati gospodarski razvoj, održivost gradova i rješavanje stambenih pitanja itd. Svi navedeni ciljevi stvoriti će bolje životne uvjete i standarde za svih, a osim toga smanjiti globalne izazove s kojima se suočavamo stoljećima.

2. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Republika Hrvatska mala je srednjoeuropska država koja prema zadnjem popisu stanovništva iz 2021. godine broji 3.871.833 milijuna stanovnika. Od 1992. godine članica je Ujedinjenih naroda, te je 2013. postala članica Europske unije. Hrvatska je i dalje država koja se razvija i pokušava riješiti brojne izazove s kojima se susreće, a nastali su kao posljedica Domovinskog rata i financijske krize 2008. godine. Neki od tih izazova su demografski problemi, odnosno iseljavanje velikog broja stanovništva zbog nezaposlenosti, te ostali izazovi koji su vezani uz samo gospodarstvo Republike Hrvatske. Kontekst društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj se počeo spominjati i razvijati kasnije nego što je to bio slučaj u svijetu. Veći naglasak na društvenu odgovornost započeo je prilikom ulaska u Europsku uniju s obzirom da se Republika Hrvatska mora pridržavati određenih politika i pravila npr. prilikom izvoza i uvoza. No, u Hrvatskoj je i dalje slučaj da se sam pojam i dalje više isključivo spominje kao dobra poslovna praksa za uspješno poslovanje nego što se on u široj mjeri primjenjuje u malim, srednjim, velikim i javnim poduzećima i organizacijama.

2.1. Razvoj društveno odgovornog poslovanja

Nakon što je Republika Hrvatska s Europskom unijom potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju time je preuzela okvir za usklađivanje s vrijednostima Europske Unije i njenim strateškim odrednicama u procesu približavanja kroz godišnje nacionalne programe. Navedeni programi vezani su uz održivi razvoj, zaštitu okoliša i ostale aspekte vezane uz društvenu odgovornost.¹⁶

Do tada se društveno odgovorno poslovanje nije previše spominjalo i implementiralo, iako ni danas takva praksa nije još uvijek zaživjela da bi se mogla usporediti sa ostatkom Europe i svijeta. No, svakako se godinama povećava interes za poslovanjem na društveno odgovoran način.

Kroz razvoj društveno odgovornog poslovanja postojalo je nekoliko ključnih inicijativa, događaja i organizacija koje su omogućile daljnji razvoj i koje to čine i danas.

¹⁶ Taradi J. et al., *Modeli društveno odgovornog poslovanja u funkciji unaprjeđenja sigurnosti na radu i održivog razvoja*, 2013, str. 3

Jedan od bitnijih događaja je prva nacionalna konferencija DOP-a koja se naziva Agenda 2005. Na konferenciji je prisustvovalo više od 120 predstavnika društvene odgovornosti te su zajednički odredili ciljeve i prioritet razvoja DOP-a u Hrvatskoj.

Ciljevi Agende koji su određeni jesu:

- povećanje razumijevanja važnosti društveno odgovornog poslovanja
- stvaranje poticajnog okruženja za društveno odgovorno poslovanje s obzirom na djelatnosti poslovnih udruga, stručnih organizacija i države
- proširenje opsega društveno odgovornog poslovanja u područjima: radna okolina, dobavljački lanac i zaštita potrošača; gospodarstvo za okoliš i održivost, odnosi sa zajednicom i korporativno upravljanje
- povećanje znanja o društveno odgovornom poslovanju.

Nakon što su postavljeni ciljevi iz toga su proizašle aktivnosti koje bi trebale provoditi poduzeća kako bi postigle društvenu odgovornost. Prvo što je potrebno jest stvaranje okruženja koje će poticati razvoj društvene odgovornosti i ugodne i motivirajuće radne okoline za sve uključene u poslovanje. Također je nužno implementirati društveno odgovorno poslovanje u cjelokupni opskrbeni lanac. I posljednje, zaštita potrošača i okoliša uz bolje uvjete života za lokalnu zajednicu.

Do utvrđivanje potrebnih aktivnosti i ciljeva u Hrvatskoj se u velikoj mjeri društveno poslovanje provodilo na pogrešan način uz isključivo zaštitu okoliša ne brinući o ostalim aspektima kao što su zajednica i ostali sudionici. No danas većina poduzeća koja primjenjuje ovakvu praksu djeluje u svim područjima društvene odgovornosti ili barem nastoji.¹⁷

Važno je da u Hrvatskoj postoje organizacije ili institucije koje će promovirati važnost društvene odgovornosti i poticati takvu praksu.

Hrvatska gospodarska komora na taj način putem programa Indeks društvene odgovornosti promiče društveno odgovorno poslovanje odnosno rangira hrvatska poduzeća prema uspješnosti upotrebe DOP-a, kako bi istaknula dobre primjere iz hrvatske gospodarske prakse i na taj način potaknula ostale gospodarske subjekte na jednako djelovanje.

¹⁷ Kukoč M., *Primjena koncepta društveno odgovornog poslovanja u osiguravateljskim društvima u Splitsko-dalmatinskoj županiji*, Split, 2016, str. 23

Nacionalna mreža za DOP je nezavisno tijelo koje je sastavljeno od javnog, privatnog i civilnog sektora koja okuplja sve zainteresirane za razvoj društvene odgovornosti u Hrvatskoj. Osnovana je 2010. godine kako bi se postigla razna partnerstva te na taj način utjecalo na razvoj društveno odgovornog poslovanja.

Ciljevi Nacionalne mreže za društveno odgovorno poslovanje su:

1. povećanje broja poduzeća koji provode DOP
2. integracija DOP-a u javne politike
3. podizanje razine svijesti građana o važnosti implementacije DOP-a
4. stvaranje dobrih praksi DOP-a.

Mreža pruža podršku poduzećima u stvaranju bolje radne atmosfere i radnih uvjeta, zaštita okoliša, stvaranje profita, a ujedno i dugoročnu održivost za svoje poslovanje.

Odraž je također organizacija civilnog društva, osnovana da bi poticala i pružala razne potpore u primjeni društvene održivosti. Organizacija ima viziju osnovati društvo u kojem će biti osiguran razvoj zajednice za sve buduće i sadašnje generacije. Provode razne edukativne programe, radionice, rasprave i slično, te na taj način potiču društveno odgovorno poslovanje.¹⁸

2.2. Smjernice društveno odgovornog poslovanja

Nacionalna mreža za društveno odgovorno poslovanje pod predsjedništvom HGK-a dvije godine radila je na projektu koji je rezultirao razvojem Strateških smjernica za DOP. Strateške smjernice odnose se na aktivnosti i obaveze koji bi javni sektor trebao provoditi, odnoseći se najviše na Ministarstvo gospodarstva. Ove bi smjernice trebale olakšati javnom sektoru da potiču samu primjenu DOP-a te pružaju potrebnu podršku.

Neke od aktivnosti koje se predlažu jesu:

1. Podržavati platformu za razvoj DOP-a, pružati javnu podršku razvoju inicijativa za DOP te uključiti se u nadzor Podržati međusektorsku platformu za razvoj DOP-a, dati javnu podršku za provedbu mjera i napretka istog.
2. Davati veću podršku nagradama Indeks DOP-a, privući medijsku pozornost i podići svijest javnosti o važnosti društveno odgovornog poslovanja.

¹⁸ Kreković M., *Kronologija razvoja DOP-a, kritički osvrt i izazov CSR 2.0*, Pula, 2017, str. 12-14

3. Adresirati pitanje tzv. green washinga s ciljem promoviranja transparentnih nagrada za odgovorno poslovanje. Podrška postojećim normama te razvijanju novih norma, oznaka i nagrada koje će utjecati na društvenu odgovornost svih sudionika u području ekonomije, okoliša i društva te na osnovu toga primjena informativno edukativnih aktivnosti za poslovni sektor.
4. Pružati podršku otvorenim javnim raspravama s građanima, poduzećima i ostalim sudionicima. Osnažiti razumijevanje između svih strana i provoditi više istraživanja na temu DOP-a.
5. Zajedničko razvijanje kodeksa odgovornog poslovanja zajedno sa svim dionicima kako bi se na taj način unaprijedila implementacija DOP-a. Također je potrebno kreirati pokazatelje, metode nadzora, kao i učinkovite metode rješenja nesuglasnosti.
6. Pružiti podršku udrugama potrošača DOP-a, što predstavlja ključ u stvaranju konkurentne prednosti odgovornih poduzeća.
7. Poraditi na boljoj integraciji društvenih i okolišnih pitanja u postupku javne nabave, a da se pri tome na taj način ne stvaraju dodatne prepreke za ugovaratelje te da se ne utječe na načelo ugovora dodjele financijski najpovoljnije ponude. Razmatrati mogućnosti promjene poreznog sustava, uvesti brojne poticaje za primjenu prakse DOP-a.
8. Poticanje investicijskih fondova i HBOR-a kao i mnoge druge financijske institucije da izvještavaju o etičkim ili odgovornim kriterijima, standardima koji se primjenjuju prilikom dodjele određenih sredstava.
9. Poticanje poduzeća u svim sektorima da budu više transparentna u području društvenih i okolišnih pokazatelja te da redovito objavljuju informacije u javnosti. Poticati poduzeća da procjenjuju životni ciklus proizvoda u mjerenju svojih ekoloških utjecaja, po uzoru na politiku EU-e.
10. Dodatno financijsko podupiranje obrazovanja i treninga u području DOP-a samostalno ili u sklopu EU Programa kroz cjeloživotno učenje i više uključivanja mladih te poraditi na jačanju svjesnosti profesionalaca i poduzeća o važnosti zajedničke suradnje na DOP-u.
11. Podržavati plan aktivnosti za promicanje DOP-a te izvještavati EU o provedbi plana sukladno podršci provedbe Strategije EU 2020.
12. Analizirati učinkovitost odredbe o poreznoj olakšici do 2% bruto dobiti u Zakonu o porezu koji vrijedi za dobit od donacija.

13. Detaljnije razraditi primjenu Zakona o PUP-u kako bi se uspostavila što učinkovitija javna rasprava s dionicima koji nisu državni uzimajući u obzir i poslovni sektor te pojačati utjecaj tih nedržavnih dionika na javne politike.
14. Odrediti koje su odgovornosti unutar javne uprave za nadzor nad i razvoj programa podrške za DOP kao dijela Nacionalne strategije održivog razvoja što bi svakako pružalo kvalitetniju koordinaciju javnih službi i poslovnih udruženja.
15. Konstantno unaprjeđivati reforme pravosuđa i javne uprave obzirom da su preduvjet za funkcioniranje učinkovitog i pravednog sustava sankcija te jačanje autonomije institucionalnih kapaciteta odgovarajućih ureda državne uprave, regulatornih agencija i državnog inspektorata.

Iako su navedene smjernice prihvaćene od Ministarstva gospodarstva cjelokupna Strategija DOP-a još uvijek nije postojeća. No, postojeća Nacionalna strategija Republike Hrvatske koja je na snazi od 2021. godine sadrži samo dijelove koji se dotiču društveno odgovornog poslovanja, ali ne i smjernice i ostalo važno za cjelokupnu strategiju.¹⁹

Činjenica je da u Hrvatskoj i dalje ne postoji velika podrška Vladinih institucija i javnih poduzeća za razvoj društveno odgovornog poslovanja. No, potrebno je da se podigne svijest o važnosti DOP-a za gospodarski razvoj Republike Hrvatske. Podršku bi trebalo povećati u području financiranja i boljih kriterija za npr. dodjelu sredstava HBOR-a ili podrška projektima koji su financirani od strane Ministarstva poduzetništva i gospodarstva, te podršku kroz ostale poticajne mjere. Na primjer: zelena javna nabava, bolja informiranost, porezne olakšice itd. Kada bi navedena podrška bila postojeća više bi se implementirala praksa društveno odgovornog poslovanja.

Brojna istraživanja dokazuju kako se u Hrvatskoj poboljšava stanje društveno odgovornog poslovanja, ali još uvijek se sve odvija presporo, te se smatra kratkoročnim poboljšavanjem ugleda poduzeća odnosno suprotno od onoga što bi primjena društvene odgovornosti trebala rezultirati. Velika većina zakonskih okvira koje se dotiču društvene odgovornosti poslovanja zapravo se ne primjenjuju i to predstavlja veliki problem u Hrvatskoj. Republika Hrvatska je zemlja sa puno potencijala čija bi Vlada, i sama poduzeća, trebala više dugoročno razmišljati za dobrobit svih i ubrzati

¹⁹ Nacionalna Studija Republika Hrvatska, *Društveno odgovorno poslovanje za sve*, Zagreb, Hrvatska udruga poslodavaca, 2013, str. 38-40

proces napredovanja cijelog koncepta društveno odgovornog poslovanja kroz obrazovanje, zakonske okvire, promotivne aktivnosti i slično.

2.3. Mjerenje društveno odgovornog poslovanja

2.3.1. Indeks DOP

Mjerenje društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj odvija se uz pomoć Indeksa DOP-a. Indeks DOP-a je metoda koja ocjenjuje odgovorne prakse u poslovanju hrvatskih tvrtki. Takav način ocjenjivanja nastao je po uzoru na svjetske metode kao što su Business in the Community CR Index.

Metodologija Indeksa definira niz kriterija za ocjenjivanje sedam osnovnih područja DOP-a, ta područja odnosno jesu:

- ekonomska održivost
- uključenost društveno odgovornog poslovanja u poslovnu strategiju
- radna okolina – kriteriji koje podrazumijeva jesu: politika zapošljavanja, vrednovanje rada, ulaganje u daljnje obrazovanje zaposlenika, kvalitetu i sigurnost radnih uvjeta i suradnička i organizacijska klima
- zaštita okoliša – obuhvaća mjerenje i praćenje utjecaja na okoliš, provedbu raznih mjera zaštite okoliša, upravljanje okolišem
- tržišni odnosi – odnosi s dobavljačima, kupcima, vlasnicima i konkurencijom
- odnosi sa zajednicom – uključivanje lokalne zajednice, ulaganje u društveni razvoj, javno zagovaranje i lobiranje
- odgovorne politike raznolikosti i zaštite ljudskih prava – odnosi se na sudjelovanje u raznim inicijativama koje promoviraju i štite ljudska prava, politika zaštite ljudskih prava, zapošljavanje marginaliziranih skupina.²⁰

Kriteriji moraju biti relevantni, dostupni i provjerljivi, a pokazatelji tih kriterija koji se pretvaraju u pitanja adekvatni, mjerljivi i provjerljivi. Svako područje može nositi maksimalno 100 bodova.

Početak ovakve prakse nije bilo previše prijavi za dodjelu nagrada Indeksa DOP-a, no kako su se ljudi sve više informirali i upućivali u cijelu priču svake godine je rastao broj prijavljenih poduzeća. Sve započinje slanjem elektroničke pošte svake godine

²⁰ Jakelić J., *Društveno odgovorno poslovanje i konkurentna prednost tvrtke Impol-TLM d.o.o.*, Split, 2019, str. 26-27

upućivanjem poziva za oko 500 malih srednjih, velikih i javnih tvrtki koje su godinu prije ostvarile pozitivno i uspješno poslovanje. Zatim se popunjava upitnik na kojem mogu sudjelovati svi zainteresirani, te je upitnik jedno što je potrebno ispuniti za sudjelovanje. Veliki upitnik sadrži 137 pitanja i namijenjen je velikim i srednjim tvrtkama, dok je mali upitnik s 67 pitanja za male tvrtke. U Hrvatskoj je često slučaj da se poduzeća ne prijavljuju zbog neuspješnog poslovanja, odnoseći se na velike troškove samofinanciranja i ne ostvarivanja dobiti da bi uopće opstala na tržištu. Baš zbog toga je ovakva mogućnost dobra prilika za sva hrvatska poduzeća s obzirom da svi sudionici dobiju uvid u uspješnost primjene društveno odgovornog poslovanja, na kojoj su razini i u kojim područjima se moraju poboljšati ukoliko je to potrebno. U krug za dobivanje nagrade ulaze samo poduzeća koja su ispunila 70% upitnika. Glavna nagrada dodjeljuje se za sve navedene vrste poduzeća odnosno mala, srednja, velika i javna. Dok se posebna za najveći napredak i uspjeh dodjeljuje poduzeću sa najviše bodova. Nagrade dodjeljuje Hrvatska gospodarska komora i Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj. Nagrada Indeks DOP-a prvi je put dodijeljena 2008. godine.²¹

Neka od poznatih i uspješnijih poduzeća koja su ostvarili uspješno poslovanje i bili nagrađivani po Indeksu DOP-a prikazana su u tablici ispod.

²¹ Kozlović M., *Društveno odgovorno poslovanje u gradovima*, Pula, 2021, str.10-11

Tablica 1: Dobitnici nagrade Indeks DOP-a za godinu 2019. i 2020.

Kategorije i područja/ godine	2019.	2020.
Velika poduzeća	AD PLASTIK d.d	Valamar Riviera d.d.
Srednja poduzeća	Hipp Croatia d.o.o.	Regeneracija d.o.o.
Mala poduzeća	Media Val d.o.o.	Hendal d.o.o.
Javna poduzeća	Odašiljači i veze d.o.o.	Hrvatska lutrija d.o.o.
Društveno odgovorne politike zaštite prava djece	Heineken Hrvatska d.o.o.	Privredna banka Zagreb (PBZ)
Odgovorne politike i prakse u radnoj okolini	Ericsson Nikola Tesla d.d.	Heineken Hrvatska d.o.o.
Odgovorne politike i prakse upravljanja okolišem	DVOKUT-ECRO d.o.o.	Muraplast d.o.o.
Društveno odgovorni odnosi sa zajednicom	INA- industrija nafte d.d.	DVOKUT-ECRO d.o.o.
Društveno odgovorne politike raznolikosti i zaštite ljudskih prava	Vinag d.o.o.	AD PLASTIK d.o.o.
Nagrada za najveći napredak	Vinag d.o.o.	Tabacco d.o.o. (Hrvatski kišobran)

Izvor : Samostalna izrada autorice prema podacima sa HR PSOR-a

Kao što je vidljivo u Tablici 1. razlikuju se dobitnici nagrada za pojedine godine što može značiti da poduzeća napreduju. Također određeni dobitnici kao što je npr. Heineken Hrvatska d.o.o. 2019. godine se nalaze na jednom području, dok su 2020. godine na drugom području. Navedeno također dokazuje da poduzeća napreduju svake godine, te koliko je zapravo ovakva praksa nagrađivanja zapravo pozitivna i nužna jer potiče poduzeća da se više trude i da se više brinu o načinu na koji posluju, ne isključivo samo zbog svojih kompanija, već svih sudionika i učinaka koje ostvaruju.

2.3.2. Hrvatski indeks održivosti

Hrvatski indeks održivosti uveden je 2021. godine kao zamjena za Indeks DOP-a, predstavlja nadograđenu i moderniziranu verziju Indeksa. Ima isti cilj i svrhu, a to je mjerenje održivosti hrvatskih poduzeća. Usklađen je sa najnovijim odredbama Europske unije i područja koja ocjenjuje jesu:

- upravljanje
- okoliš
- radna okolina
- ljudska prava
- dječja prava i
- zajednica.

Ne postoji neka velika razlika u odnosu na Indeks DOP-a, sudjeluje se na isti način putem upitnika koji poduzeća popunjavaju ovisno o veličini. Temeljem rezultata, najbolja poduzeća se nagrađuju te svi sudionici dobivaju uvid u razinu društvene odgovornosti svog poduzeća.²²

²² Hrvatski indeks održivosti, <https://www.hrpsor.hr/hrio/>, (pristupljeno 24.6.2023.)

Tablica 2: Dobitnici nagrade HRI-a za 2021. i 2022. godinu

Kategorije i područja/ godine	2021.	2022.
Velika poduzeća	AD PLASTIK d.d.	Heineken Hrvatska d.o.o.
Srednja poduzeća	Messer Croatia Plin d.o.o.	HiPP Croatia d.o.o.
Mala poduzeća	Hrvatski kišobran d.o.o.	Hrvatski kišobran d.o.o.
Javna poduzeća	Hrvatska Lutrija d.d.	Odašiljači i veze d.o.o.
Održivo korporativno upravljanje	Heineken Hrvatska d.o.o.	Ericsson Nikola Tesla d.d.
Upravljanje okolišem, u grupi uslužnih poduzeća	*	Kaufland Hrvatska k.d.
Upravljanje okolišem, u grupi proizvodnih poduzeća	Vetropack Straža d.d.	Sato d.o.o.
Radna okolina	Holcim (Hrvatska) d.o.o.	Jamnica plus d.o.o.
Odnosi sa zajednicom	Hrvatski Telekom d.d.	Hrvatski Telekom d.d.
Ljudska prava	Končar – Institut za elektrotehniku d.d.	Holcim (Hrvatska) d.o.o.
Dječja prava	IKEA Hrvatska d.o.o.	AD PLASTIK d.d.
Najveći napredak u odnosu na prošlu godinu	*	Ytres d.o.o.

*ova kategorija nije bila uvrštena u mjerenje za 2021. godinu

Izvor : Samostalna izrada autorice prema podacima sa HR PSOR

Nakon što je 2021. uveden Hrvatski indeks održivosti došlo je do promjena u područjima nagrađivanja, razlika je vidljiva iz Tablice 1. i Tablice 2., radi se o manjim promjenama. Što se tiče nagrađivanih poduzeća, slučaj je kao u 2019. i 2020. godini, odnosno u Tablici 1. gdje je vidljiv napredak određenih poduzeća, a u ovom slučaju i pojava nekih novih poduzeća koji se još nisu pojavljivala na rang listi dobivenih nagrada, kao što je npr. Messer Croatia Plin d.o.o. Sve više poduzeća tokom godina želi sudjelovati u ispunjavanju upitnika te samim time više se posvećuju upravljanjem svog poslovanja na društveno odgovoran način. Naći se na ovoj listi dobivenih nagrada nosi brojne pogodnosti za kompanije.

3. OPĆINA BALE

Općina Bale (tal. Comune di Valle) mala je općina u Istarskoj županiji, smještena na brežuljku Mon Perin te se sastoji od tri naselja, a to su: Bale, Krmed i Golaš. Nalazi se na zapadnom dijelu Istarskog poluotoka koji se još naziva i Crvena Istra zbog crvene zemlje koja se nalazi na tom području. Crvenica je poznata po tome da je pogodna za uzgoj vinove loze, maslina i voća kao što su smokve i slično. U Općini Bale postoji veliki broj OPG-ova koji se bave uzgojem maslina i vinove loze, te su neki od njih prepoznati kao visokokvalitetni proizvođači u svijetu. Zbog svog položaja na Mediteranu i blizini mora Općina Bale razvila se kao sve popularnija turistička destinacija. Te dvije grane, turizam i poljoprivreda, omogućili su Balama gospodarski razvoj i prepoznatljivost kakvu danas ima. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine Općina Bale ima ukupno 1.176 stanovnika²³.

Tablica 3: Broj stanovnika Općine Bale prema popisima stanovništva

Općina Bale			
	2001.	2011.	2021.
Bale	886	958	981
Golaš	92	115	121
Krmed	69	73	74
UKUPNO	1047	1146	1170

Izvor: Državni zavod za statistiku, <https://dzs.gov.hr/>

U tablici iznad prikazan je popis stanovništva za 2001., 2011. i 2021. godinu. Posljednjih 20-ak godina ukupan broj stanovništva porastao je za 129 stanovnika. Što se tiče promjena u odnosu na naselja koja se nalaze u Općini Bale, najviše stanovnika je poraslo u Balama za čak 95 stanovnika više 2021. godine u odnosu na 2001. godinu, dok Krmed broji najmanji porast stanovnika od samo 5 stanovnika u 20 godina.

²³ Državni zavod za statistiku, <https://dzs.gov.hr/> (pristupljeno 06.07.2023.)

Tablica 4: Prikaz stanovništva Općine Bale prema starosti prema podacima iz 2021. godine

Raspon godina	2021.
0-9	125
10-19	108
20-29	90
30-39	194
40-49	183
50-59	144
60-69	184
70-79	90
80-89	47
90+	5
UKUPNO	1170

Izvor: Državni zavod za statistiku, <https://dzs.gov.hr/>

Dobne skupine na koje se dijeli stanovništvo jesu mlado, zrelo i staro stanovništvo. U Općini Bale mlado stanovništvo čini brojku od ukupno 233. Zrelo stanovništvo prevladava sa ukupno 611 stanovnika. A staro stanovništvo koje i dalje prevladava nad mladim sa ukupno 326 stanovnika. Prosječna starost stanovništva 2021. godine bila je 43,1.

Karakterističnost Bala je dvojezičnost, odnosno upotreba hrvatskog i talijanskog jezika, te Baljanskog dijalekta kao tradicionalni dio Bala. Samim time u Općini Bale djeluje i Zajednica Talijana zbog velikog broja Talijanske nacionalne manjine koja živi u Balama.

Općina Bale poznata je po brojnim ostacima dinosaura i velikom broju raznih vrsta leptira, pa je zbog toga mjesto Bale dobilo ime grad leptira. Unutar Općine Bale djeluje velik broj udruga koje su vrlo aktivne na području cijele općine, od onih mlađih pa do najstarijih. 2007. godine Bale je dobilo svoju prvu modernu sportsku dvoranu koja je proglašena najljepšom na svijetu. U njoj vrijeme provode brojne sportske udruge kao što su Teniski klub Bale, Ženski odbojkaški klub Bale te Judo klub koji ostvaruju brojne uspjehe na županijskim natjecanjima. Osim navedenih, Bale imaju i svoj nogometni klub Jedinstvo Bale – Valle, čiji članovi treniraju na igralištu NK Istre 1961 sa kojima je suradnja ostvarena 2022. godine i koji će ovdje izgraditi svoj kampus.

Osim toga Bale su poznate i po svojoj starogradskoj jezgri i palači „Bembo“ gdje je snimano i nekoliko filmova, serija i televizijskih reklama.

A ono čega u Balama svakako ne nedostaje jesu kulturno - zabavne manifestacije kao što su: Jazz festival, izložba pasa, izložba montažnih kućica (Modular Home Expo), Baljanska noć te brojne predstave koje se održavaju svakog ljeta za veliki broj posjetitelja.

3.1. Povijest Općine Bale

Povijest Bala proteže se još od davnih vremena. Prapovijesna gradina, dokumenti, ostaci rimskih zgrada te mnogi drugi predmeti dokaz su uloge Bala kao rimske utvrde. Caius Palcrus osnovao je Castrum Vallis s namjerom da na taj način obrani solane i putove što su od Pule vodili prema Poreču od čestih upada susjednog stanovništva iz unutrašnjosti. Zatim je Rimski kastrum u srednjem vijeku prerastao u mali gradić utvrđen bedemima, tada pod akvilejskim plemstvom, dok se prvi put spominjao 983. godine. Bale su prvo bile pod bizantskom vlašću, pa pod vlašću Longobarda, zatim Pipina, njegovog sina Karla Velikog, dok 1332. godine nisu pale pod Mletačku republiku, a zatim austrijsku te francusku dominaciju. Za vrijeme Rimskog carstva Bale su predstavljale važno trgovačko središte čija je luka bila smještena u uvali Colona. Ovim se područjem protezala cesta koja je spajala Pulu sa Akvilejom.

Danas popularna palača, koja se nalazi u staroj gradskoj jezgri, isprva je bila u posjedu venecijanske obitelji Soardo, a u sedamnaestom stoljeću je palaču preuzela obitelj Bembo. Palača Bembo, kako se danas naziva, vrlo je popularna turistička atrakcija gdje se vrlo često zbivaju brojne manifestacije. Danas se u toj palači mogu pronaći venecijanski kostimi koje je koristila baš plemićka obitelj Bembo. Također, palaču koristi Zajednica Talijana za svoje djelatnosti i kulturne sadržaje. Bale imaju velik broj povijesnih ostavština rado posjećenih od strane turista. Tako je 1985. godine u zaljevu Porto Colone jedan je talijanski ronilac pronašao fosilne ostatke dinosaura odnosno stope brachiosaure koji je na ovim prostorima živio prije 130 milijuna godina. Nakon toga pronađeno je i izronjeno još mnogo ostataka dinosaura, i time su Bale postale jedino nalazište fosila u Istri i jedino europsko nalazište koje se nalazi na dnu samog mora. Ostatke koji su pronađeni posjetitelji danas mogu pronaći u galeriji Ulika u Balama.

Ulice starogradske jezgre poznate su još od 18. stoljeća romantičarskog doba kada je njima koračao jedan od najvećih zavodnika, slavni Giacomo Casanova. Priča kaže da je redovito posjećivao Bale od kada se zaljubio u nećakinju plemića iz obitelji Bembo. Danas se također na tom mjestu može pronaći ploča s njegovom slikom i pričom.

Na području Općine, kroz povijest, je izgrađeno 28 crkvi. Najpoznatija je i crkva Sv. Julijana iz 9. stoljeća u čijoj se kripti nalazi lapidarij s brojnim ostacima iz starijih povijesnih razdoblja. Osim toga, može se pronaći sarkofag iz 8. stoljeća, te freske u crkvi Sv. Duha. Crkva Sv. Petra na Vrhcu, jedna je od sve posjećenijih crkvi u Balama, koja također seže iz davnih vremena te je nedavno pokrenuta i sama renovacija.

Općina Bale, na svom području sadrži kompleks vojnih utvrda koje su građene između 1898. i 1914. godine, a danas predstavljaju jedne od najbolje sačuvanih obrambenih arhitektura iz tog stoljeća.

Nakon drugog svjetskog rata Bale doživljavaju društvenogospodarsku krizu koja je rezultirala padom broja stanovnika, te je taj proces depopulacije potrajao sve do početka dvije tisućitih godina.

Za vrijeme domovinskog rata u Balama nije bilo potrebnih smještajnih jedinica za prihvat izbjeglica pa u tom periodu broj stanovnika također nije rastao.

Bale su do 1993. godine bile samo naselje koje je pripadalo nekadašnjoj Općini Rovinj.²⁴

Bez obzira što su u prošlosti Bale mijenjale svoje vladare, što je značilo i različite kulture, zadržale su dio svakog tog razdoblja koji je ostao u pričama lokalnog stanovništva. Brojni turisti sve više posjećuju Bale, jednim dijelom zbog zanimljive povijesti, ali i brojnih znamenitosti koje je ovo mjesto sačuvalo.

3.2. Proces upravljanja

Nakon osamostaljenja, Općina Bale godinama je doživljavala niz neuspjeha i nezadovoljstava te tražila kako poboljšati uvjete za život i samo funkcioniranje općinske uprave. Ta nastojanja potrajala su do 2004. godine kada je nekolicina prijatelja iz Bala, na jednom od redovnih druženja, odlučila zbog cjelokupne političke i ekonomske situacije preuzeti stvar u svoje ruke i pokušati utjecati na situaciju i

²⁴ Cvitić P., Malusa E., *Leptir dugog leta*, Zagreb, Intonacija j.d.o.o., 2019., str. 12-14

promjenu vlasti. Na taj način nastala je udruga Mon Perin, odnosno udruga građana, koja se tada sastojala od dvanaestero vršnjaka i prijatelja na čelu s Pliniom Cuccurinom, začetnikom ovakvog poslovnog modela i ideje. Cilj udruge bio je okupiti Baljane da zajedničkim doprinosom, iskustvom i znanjem razvijaju općinu i rješavaju probleme na apolitički, demokratski i transparentni način sa brojnim resursima koje ona posjeduje. Vrlo brzo broj članova je rastao te se povećavao broj istomišljenika koji su htjeli slijediti ovu ideju za dobrobit Bala. S obzirom da udruga tehnički nije mogla biti nositelj na izborima, osnovana je Nezavisna lista Plinija Cuccurina, koja je osvojila mandat, te je Edi Pastrovicchio izabran za načelnika Općine Bale.

Uspjehe koje su ostvarili i nizali, kao i prikupljeno povjerenje lokalnog stanovništva dokazuje činjenica da je vlast ostala ista od 2004. godine pa do danas. Ta je ista vlast razvila infrastrukturu, povećala općinski proračun, riješila mnoga stambena i socijalna pitanja te sufinanciranje, odnosno stvorila dobre uvjete za život u Balama.

Općina je danas samostalna u odlučivanju i donošenju akata u okviru samoupravnog djelokruga te se bavi poslovima koje imaju značaj za lokalnu zajednicu, odnosno utječu na ostvarivanje potreba zajednice koje nisu dodijeljene Ustavom ili zakonom državnim tijelima. Neke od poslova koja obavlja, jesu: prostorna i urbanistička planiranja, komunalna infrastruktura, uređenje naselja i pitanje stanovanja, briga o djeci, socijalna skrb, zdravstvena zaštita, odgoj i osnovno obrazovanje, kultura, tjelesna kultura i sport, zaštita potrošača, očuvanje prirodnog okoliša, protupožarna i civilna zaštita. Osim toga, obavljaju i druge poslove koje utječu na gospodarski, socijalni i kulturni razvoj Općine Bale.

Načelnik ima svog zamjenika te općinsko vijeće odnosno predstavničko tijelo građana i lokalne samouprave koji broji devet članova od kojih su dva pripadnici talijanske nacionalne manjine. Općinsko vijeće donosi Statute, usvaja proračun, odluke o osnivanju javnih ustanova, brojne suglasnosti, odluke o raspisivanju referendumu, odluke o tome kome će se dati nagrade i priznanja itd.

Općinsko vijeće Općine Bala radi na sjednicama i donosi odluke većinom glasova. Općinsko vijeće donosi Statut i druge akte kojima se uređuje pitanje iz samoupravnog djelokruga. Na Vijeću se usvaja i proračun, kao i odluke koje omogućavaju njegovo provođenje. Vijećnici odlučuju i o osnivanju javnih ustanova na području općine, odlučuju i o sastavu skupština trgovačkih društava, daju suglasnost na zaduživanje

Općine kao i jamstva. Na Vijeću se donosi i odluka o raspisivanju referenduma, zadnja je i riječ vijećnika o tome kome će se dati priznanja ili nagrade.

Radna tijela općinskog vijeća jesu: Mandatna komisija, Komisija za izbor i imenovanja, Komisija za statut, poslovnik i normativnu djelatnost, Komisija za provedbu natječaja za raspolaganje nekretninama u vlasništvu Općine Bale, Odbor za socijalnu skrb i zdravstvo, Odbor za kulturu i društvene djelatnosti, Vijeće za davanje koncesijskog odobrenja, Odbor za imenovanje ulica, trgova i toponomastiku, Komisija za pitanje i zaštitu prava autohtone talijanske nacionalne manjine, Odbor za dodjelu nagrada, počasti i priznanja.

Cilj postojećih komisija jest da sve više ljudi bude uključeno u razvoj budućnosti općine i rješavanju društvenih, ekonomskih i okolišnih problema.

Općinska uprava odnosno Jedinostveni upravni odjel koji je utvrdilo Općinsko vijeće izvršava zakone i druge propise te provodi odluke Općinskog vijeća. Jedinostvenim upravnim odjelom upravlja pročelnica koju nakon provedenog javnog natječaja na dužnost postavlja načelnik. Osim pročelnice, upravni odjel broji još pet zaposlenika, a to su: savjetnik za financije, proračun i računovodstvo, viši referent za komunalno gospodarstvo i lokalnu samoupravu, referent za uredsko poslovanje i opće poslove, viši stručni suradnik-komunalni i prometni redar i spremačica.

Što se tiče mjesnih odbora u Općini Bale postoje mjesni odbor Golaš i mjesni odbor Krmed koji broje sveukupno 10 članova, te mandat traje četiri godine.

Općina Bale broji i velik broj udruga i ustanova u koje je aktivno uključen velik broj stanovnika. No, to ne bi bilo moguće bez financijske pomoći koju omogućuje Općina te velike podrške za njihov rad i napredak, a ono najbitnije bez volje mještana da ožive i aktiviraju svoje malo mjesto.

Ustanove i udruge Općine Bale jesu:

- Dječji vrtić i jaslice Neven - P. Bale – vrtić i jaslice iz Rovinja koji djeluju u Balama.
- Talijanski dječji vrtić i jaslice Naridola – P. Bale – Vrtić i jaslice iz Rovinja koji djeluju u Balama
- Osnovna škola "Juraj Dobrila" iz Rovinja – područna škola Bale
- Talijanska osnovna škola "Bernardo Benussi" iz Rovinja – područna škola Bale

- Župni ured Bale
- Mon Perin - udruga koja je oživjela i pokrenula Bale
- Zajednica Talijana –sa oko 400 aktivnih članova koji sudjeluju u radu Zajednice Talijana kroz razne priredbe, očuvanje baljanskog dijalekta itd.
- Dobrovoljno vatrogasno društvo Bale – ima 52 člana, dok vatrogasna postrojba broji 25 vatrogasaca; dvojica su KV vatrogasca, devet dočasnika I klase, trinaest vatrogasaca I klase i jedan vatrogasac, te tri pripadnika vatrogasne mladeži. Dobrovoljno vatrogasno društvo Bale brine o sigurnosti Općine Bale, njezinih mještana i posjetitelja.
- Lovačko društvo Jarebica Bale - ima 83 člana te priprema lovačke ispite za nove kandidata, u suradnji s povjerenstvom za lovnu kinologiju, organizira razna prvenstva u radu pasa, kao i organizacija polaganja ispita za sve vrste lovačkih pasa, organizira natjecanja u lovnom streljaštvu,
- Eko – art centar EIA - Udruga za ekologiju i kulturu Eia je počela realizirati i stvarati bolji svijet u kojem možemo živjeti u harmoniji s prirodom u nama i oko nas. Eia je članica Zelenog foruma i GEN-a - Global Ecovillage Network.
- Udruga umirovljenika Bale - broji 155 članova. Aktivno organiziraju akcije čišćenja okoliša i razne kreativne radionice u Balama, organiziraju izlete, aktiviraju stanovništvo i sudjeluju na brojnim događanjima u Općini Bale.
- Savjet Mladih Općine Bale – broji 10 članova te je cilj aktivno uključivanje mladih u javni život lokalne zajednice putem sudjelovanja u radu Općinskog vijeća, te zalaganje za mlado stanovništvo Općine Bale.
- Nogometni klub Jedinstvo – sportska udruga
- Teniski klub Bale - sportska udruga
- Ženski odbojkaški klub Bale - sportska udruga
- Folklorna grupa - Folklorna grupa zajednice Talijana iz Bala gdje mladi i stari plešu tradicionalne plesove

Osim brojnih ustanova i udruga Općina Bale osnovala je 2013. godine vlastito trgovačko društvo Forlanette d.o.o. za turizam, usluge, razvoj i turističkih agencija. Danas ono broji sedam zaposlenih i direktora koji zastupa samostalno i pojedinačno. Poduzeće se bavi:

- Održavanjem i čišćenjem prometnica u naselju

- Održavanjem i čišćenjem javnih površina
- Održavanjem groblja
- Održavanjem i upravljanjem sportskom dvoranom i drugim objektima društvenih namjena
- održavanjem nerazvrstanih cesta
- Upravljanjem parkiralištima na kojima se vrši naplata parkiranja
- Vođenjem projekata izgradnje komunalne i ostale infrastrukture kao predstavnik Općine
- Ostalo: održavanjem vozila i opreme, asistiranjem Odvodnji Rovinj d.o.o. prilikom održavanja uređaja za pročišćivanje otpadnih voda i infrastrukture sanitarne odvodnje, čišćenjem i odvozom nepropisno deponiranog otpada i ostalim poslovima u dogovoru sa Općinom Bale²⁵.

Općina Bale u posljednjih desetak godina u potpunosti je oživjela i aktivirala stanovništvo. Što se u suštini vidi i u velikom broju aktivnih udruga koje postoje, u njihovom samostalnom radu i trudu da privuku ne samo mještane da se priključe već i vanjske posjetitelje da dođu i prepoznaju čari ovog malog mjesta u Istri.

Što se tiče informiranja javnosti, općina djeluje na web stranici i Facebook stranici gdje je svakodnevno vrlo aktivna. Omogućuje svim zainteresiranim da pronađu bilo koju informaciju vezanu uz kulturna događanja u Balama, o projektima koji se provode, aktualnim natjecanjima i slično. Također, jednom godišnje za vrijeme božićnih blagdana, Općina Bale objavljuje Baljanski list koji sadrži sve informacije tekuće godine vezane uz rad Općine i lokalne zajednice. Baljanski list poklanjaju žiteljima Općine Bale zajedno sa kalendarom. Transparentnost ove male Općine svakako nije upitna. Što dokazuje i dostupnost uvida u Proračun kojeg općinska uprava omogućuje svim stanovnicima putem besplatne aplikacije koju je izradila tvrtka Municipal d.o.o. Aplikacija pruža uvid u isplate iz Proračuna Općine Bale, uključujući isplate pravnim i fizičkim osobama, kao i troškove. Projektom su dokazali želju za suradnjom s lokalnom zajednicom.

²⁵ Službena stranica Općine Bale, <https://www.opcina.bale-valle.hr/>, (pristupljeno 08.07.2023.)

Ovim projektom Općina Bale postala je prva najtransparentnija općina u Istarskoj županiji, a druga u Hrvatskoj. Time su ojačali povjerenje lokalnog stanovništva na području Općine Bale.

3.3. Gospodarska obilježja Općine Bale

Kniiga „Leptir dugog leta“ (Cvitić i Malusa, 2019) objavljena povodom 25 godina baljanske neovisnosti, čiji naslov najbolje opisuje gospodarski napredak u Balama te daljnji rast i razvoj Općine Bale. Leptir u pojedinim kulturama predstavlja simbol velikih promjena i preobrazbu, a kao što je to opisao bivši predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović: „Bale su danas slikovito, zaista prelijepi leptir šarenih boja koje ima zahvaliti svojoj tradiciji, ali i originalnom načinu upravljanja koji su Baljani uveli u svoje mjesto.“ Složila bih se sa izjavom Ive Josipovića, Bale su se doista od male nerazvijene gusjenice pretvorili u prelijepi leptir šarenih boja²⁶.

Točnije početkom 2000-ih godina od osnutka nove baljanske vlasti gospodarstvo se na području Općine Bale počelo znatno razvijati, brojnim investicijama i ulaganjima koji su utjecali na razvijenije gospodarstvo kakvo danas nailazimo u Općini Bale. Smanjen je prirez na 1%, raste broj stanovnika, porast vrijednosti imovine i prihoda po stanovniku ključni su segmenti koji su označili gospodarski razvoj.

Na području Općine Bale prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine bilo je ukupno 758 radno sposobnog stanovništva u dobi između 15-64.²⁷

Što se tiče broja gospodarstvenika na području Općine Bale po podacima iz 2022. godine bilo je registriranih i aktivnih ukupno 68 obrta²⁸ i 77 društva s ograničenom odgovornošću i dioničkih društava²⁹. U Općini Bale od djelatnosti je najviše razvijena poljoprivreda, turizam i ugostiteljstvo te građevinske djelatnosti.

Razvoj turizma u Općini Bale omogućila je baš njezina očuvana priroda i kulturna baština. Prepoznajući svoj potencijal mnogih bogatstva koje posjeduju danas ostvaruju najveći prihod zahvaljujući turizmu, te nude raznoliku turističku ponudu. Osim privatnih smještajnih kapaciteta u ponudi imaju i smještajne kapacitete u kampu Mon Perin u vlasništvu dioničkog društva Mon Perin te Stancija Meneghetti odnosno imanje u

²⁶ Cvitić P., Malusa E., *Leptir dugog leta*, Zagreb, Intonacija j.d.o.o., 2019., str. 142

²⁷ Državni zavod za statistiku, <https://dzs.gov.hr/> (pristupljeno 06.07.2023.)

²⁸ Preglednik obrtnog registra, <https://pretrazivac-obrta.gov.hr/>, (pristupljeno 18.07.2023.)

²⁹ Digitalna komora, <https://digitalnakomora.hr>, (pristupljeno 18.07.2023.)

privatnom vlasništvu s vlastitom vinarijom, restoranom i hotelom. Općina Bale svakako stavlja naglasak na razvoj ruralnog turizma koji posjetiteljima pruža mir, čistoću, moderne smještajne kapacitete i brojne ponude.

Tablica 5: Broj dolazaka i noćenja u Općini Bale kroz razdoblje od 2018.-2022.

Godina	Dolasci	Noćenja
2018.	53.263	336.178
2019.	55.726	362.458
2020.	27.596	193.112
2021.	50.983	337.679
2022.	61.611	395.105

Izvor: <https://www.istra.hr/hr/business-information/istra-u-medijima/statistika>

U tablici 5 prikazani su podatci dolazaka i noćenja od 2018. do 2022. godine. Iz podataka zaključuje se da su dolasci od 2022. godine porasli za 15,67%, dok su noćenja porasla za 17,53% u odnosu na isti period 2018. godine. Kao posljedica pandemije COVID-19 u 2020. godini ostvareno je gotovo 50% manje dolazaka i noćenja. Što se tiče 2023. godine do 30.07.2023. ostvareno je 39 333 dolazaka i 228 925 noćenja što upućuje na to da je moguće da će se do kraja godine premašiti brojke prethodne godine.

Svoje smještajne kapacitete uspijevaju puniti od kraja ožujka do listopada. Cilj im je poboljšati kvalitetu smještaja, a ne razvoj masovnog turizma. Razvijanjem turizma također omogućuju lokalnim stanovnicima zapošljavanje na području Općine Bale te podizanje životnih standarda.

Osim toga, razvijen turizam utjecao je na prilagođavanje poljoprivredne proizvodnje u Općini Bale.

Nositelji poljoprivrede u Općini Bale jesu većinom obiteljska poljoprivredna gospodarstva koji posjeduju više od 80% ukupne poljoprivredne površine, te proizvode istarske tradicionalne proizvode. Većinom se bave vinogradarstvom, maslinarstvom, stočarstvom i ratarstvom. Općina je zapravo podijeljena na pet poljoprivrednih zona, a to su: zona ekološkog povrtlarstva, zona maslinarstva, zona stočarstva, zona ratarstva i zona vinogradarstva te je posebno izdvojena poljoprivredna zona – rasadnik. U ARKOD-u je 2020. godine bilo upisano ukupno 446,63 ha poljoprivrednih površina, od

koje se najveća površina nalazi u naselju Bale, gdje se na polovici poljoprivrednih površina bave maslinarstvom. Činjenica da se Općina Bale nalazi na području pogodnom za razvoj maslinarstva dokazuje i uspješnost poljoprivrednih obrta „Grubić“ i OPG Lupić čije je kvalitetno maslinovo ulje osvojilo brojne nagrade kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu, te se nalaze na popisu najboljih na svijetu. Osim kvalitetnog maslinovog ulja prepoznatljiva su i baljanska kvalitetna vina, proizvođača kao što su: San Tommaso, Meneghetti, Bagolar i Somnis (OPG Lupić).

Općina Bale također je članica Lokalne akcijske grupa „Južna Istra“ (LAG) koja obuhvaća područja Barbana, Bala, Fažane, Kanfanara, Ližnjana, Marčane, Medulina, Rovinja, Svetvinčenta i Vodnjana. LAG je osnovan 2012. godine s ciljem razvoja obuhvaćenog prostora. LAG obuhvaća 10 jedinica lokalne samouprave i 46 340 stanovnika te površinu od 736,4 km². Glavni ciljevi LAG-a su: osigurati protok informacija i prijenos znanja za napredak i razvoju ruralnog gospodarstva i lokalne zajednice, razvoj sinergijskog pristupa i umrežavanje svih dionika kojima je u interesu doprinijeti razvoju ruralnih područja, promicanje višedioničkog i višesektorskog pristupa u ukupnom razvoju područja LAG-a, dugoročno ostvarivanje održivog razvoja područja LAG-a, jačanje financijskih i ljudskih kapaciteta za provedbu projekata ruralnog razvoja, pripreme LAG područja za korištenje strukturnih fondova EU-a, brige o infrastrukturnom, ekološko-socijalnom, kulturnom, gospodarskom i svakom drugom razvoju u širem ruralnom području.

Turizam se smatra glavnom gospodarskom granom. Nastoji iskoristiti postojeće potencijale, posebice kulturne i povijesne baštine te gastro i eno ponude. Kako bi se aktivirao ruralni turizam, cilj LAG-a je povezati turizam i poljoprivredu kroz proizvodnju zdrave hrane. Poljoprivreda na području LAG-a temelji se na uzgoju maslina i vinove loze te uzgoju ljekovitog i ukrasnog bilja. Poljoprivredna gospodarstva imaju velik potencijal na ovom području, no problematika je u tome što 73,15% ima nositelje starije od 50 godina, pri čemu je najveći broj starijih od 65 godina. U razvojnoj strategiji Južna Istra ističe se potreba ulaganja u razvoj poljoprivrednih gospodarstava te korištenje potencijala kulturne i prirodne baštine. Također, potreba za izgradnjom i poboljšanjem turističkih kapaciteta je velika, posebno u ruralnom, adrenalinskom, sportskom, lovnom i kongresnom turizmu.³⁰

³⁰ Krutak d.o.o., *Plan razvoja Općine Bale-Valle za razdoblje 2021.-2027. godine*, Bale, 2021.

Osim LAG-a „Južna Istra“ članica je i LAGUR-a „Istarska batana“ . LAGUR predstavlja lokalnu akcijsku grupu u ribarstvu koja se sastoji od predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ribarskog i akvakulturnog područja. Cilj je uspostaviti održivi razvoj ribarstva i marikulture te izradu i provedbu zajedničke strategije za svoje područje. Članovi Lagura „Istarska Batana“ s područja su južne Istre kojeg čini deset jedinica lokalne samouprave: gradovi Rovinj-Rovigno i Vodnjan-Dignano, te općine Bale-Valle, Barban, Fažana-Fasana, Kanfanar, Ližnjan-Lisignano, Marčana, Medulin i Svetvinčenat.

Kao članica akcijske grupe „Istarska Batana“, Općina Bale izgradila je tematski park ribarske baštine sredstvima financirana od strane LAG-a. Osim toga, u vrijeme ljetne sezone organizirano je nekoliko gastro-edukativnih manifestacija Ribe su IN.³¹

Prema indeksu razvijenosti, pokazatelju koji se računa kao prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja razvijenosti jedinice lokalne samouprave, 2018. godine iznosio je 111,62. Što znači da je razvrstana pod kategoriju iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. Za Općinu Bale to je predstavljalo veliki uspjeh i poticaj za daljnji rast i razvoj.³²

Potrebno je da Općina Bale sve više potiče razvoj poduzetništva na svom području zbog lokalne zajednice, a i zbog poboljšanje lokalne, nacionalne i regionalne ekonomije. Danas je sve veća potreba za održivošću, a pojedina poduzeća, ukoliko se ne okrenu prema društveno odgovornom poslovanju, neće moći opstati. Općina bi u ovom slučaju trebala preuzeti ulogu da sve više educira stanovništvo o prednostima društveno odgovornog poslovanja i da potiče razvoj poduzetništva.

Gospodarski napredak Općine Bale vidljiv je iz podataka o rastu noćenja od 320% u razdoblju od 2005. do 2017. godine, porastu ukupnog prihoda od 1,396%, a te brojke danas vjerojatno i dalje rastu. No, s obzirom da im je cilj i dalje razvijati svoje mjesto, u tu svrhu izradili su Plan razvoja Općine Bale od 2021. godine do 2027. godine koji predstavlja smjernicu za učinkovitije upravljanje cjelokupnim razvojem Općine i ostvarivanjem postavljenih razvojnih i društvenih ciljeva.

³¹ Lagur Istarska Batana, <https://www.lagur-istarska-batana.hr/o-flagu/podrucje-djelovanja-flag-a-istarska-batana/>, (pristupljeno 07.09.2023.)

³² Krutak d.o.o., *Plan razvoja Općine Bale-Valle za razdoblje 2021.-2027. godine*, Bale, 2021.

3.4. Projekti Općine Bale

U nastavku ćemo navesti projekte koje je Općina provela prijašnjih godina, a imale su veliki učinak na lokalnu zajednicu, okoliš i ekonomski aspekt društvene odgovornosti. Također ćemo navesti projekte koje Općina Bale i dalje provodi na godišnjoj razini s ciljem da poveća njihovo zadovoljstvo i poboljša životni standard na području Općine Bale te buduće projekte koji se nalaze u planu razvoja Općine Bale u periodu od 2021. do 2027. godine. Cilj ovih projekata je osim navedenih da se utječe na razvoj ekonomije kako lokalne tako i nacionalne, veća produktivnost, privlačenje visokoobrazovanog kadra te poboljšanje demografske slike na području Općine Bale. Dio svih navedenih projekata se financira iz vlastitog proračuna Općine Bale, dok se ostali dio financira bespovratnim sredstvima iz fondova EU-a.

3.4.1. Društveni projekti

Projekte koje Općina Bale provodi u korist lokalne zajednice s ciljem da povećaju životne standarde i blagostanje u općini, da privuče mlade obitelji te kako bi se popravila demografska slika na području Općine Bale su:

Općina prijatelj djece akcija je kojoj se priključila Općina Bale, a osnovali su je Savez društava "Naša djeca" Hrvatske i Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju 1999. godine. Akciju provode Središnji koordinacijski odbor, odnosno predstavnici Saveza DND Hrvatske i Hrvatskog društva za preventivnu i socijalnu pedijatriju uz suradnju Ministarstva i pod pokroviteljstvom UNICEF-a za Hrvatsku. Akcija je također podržana od Udruga gradova i Udruge općina te Hrvatska zajednica županija.

Cilj ove Akcije je motivirati odrasle osobe u lokalnim zajednicama da potiču i ostvaruju prava i potrebe djece koja su priznata u Konvenciji UN-a o pravima djeteta. Program Akcije obuhvaća sva područja života djeteta u lokalnoj zajednici te promiče holistički pristup cjelokupne zajednice usmjerene na dobrobit djece, stvarajući sigurno i poticajno okruženje za djecu.

Hrvatski program razrađen je putem 123 zahtjeva u 10 područja vrlo važnih za život djece, a to su:

- programiranje i planiranje za djecu
- financijska sredstva za djecu
- podrška i potpora udrugama za djecu

- dijete u sigurnom i zdravom gradu
- zdravlje djece
- odgoj i obrazovanje djece
- socijalna skrb za djecu
- kultura i sport za djecu
- slobodno vrijeme i rekreacija za djecu i
- podrška i pomoć roditeljima u skrbi i odgoju djece.³³

Projekt zemljišta za „jednu kunu“ projekt je zbog kojeg su Bale postale prepoznatljive na razini cijele Republike Hrvatske te je privukao veliki broj mladih obitelji koji su se susretali sa problemom kao što je stambeno pitanje. Ujedno je to i temeljni cilj projekta; privući mlade obitelji da ostanu u Balama i nove obitelji da se dosele. Time bi se svakako utjecalo na poboljšanje demografske slike u Općini Bale. Kada se osiguraju slobodne parcele u ovu svrhu, svi zainteresirani imaju mogućnost prijave na natječaj. Uvjeti za zainteresirane: ne smiju posjedovati ni jednu nekretninu, uvjet je da u kući koju namjeravaju graditi na općinskom zemljištu moraju živjeti cijele godine, u sklopu kuće također je dozvoljena gradnja apartmana koji bi obiteljima donosio dodatnu zaradu. Osim navedenog, dostavlja se potrebna dokumentacija koja je navedena u javnom natječaju dostupnom svima na web stranici Općine Bale. Kriteriji koji se također uzimaju u obzir prilikom bodovanja i sastavljanja rang liste jesu: prebivalište, broj članova obitelji i obrazovanje. S ciljem da se spriječi zloupotreba ovog dobronamjernog projekta prvih deset godina zemljište ostaje u vlasništvu Općine, a mlade obitelji plaćaju godišnje naknade. Visina naknade ovisi o najviše ponuđenoj cijeni zemljišta i ostvarenim bodovima prema kojima se ostvaruje određeni popust. Ove tekuće godine 2023. izdano je 23 parcela mladim obiteljima od kojih su pojedini stanovnici Općine Bale, a ostali dolaze iz ostalih dijelova Istre i Republike Hrvatske.

Pravo na korištenje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske, Općina Bale jedna je od rijetkih Općina koji provodi ovakve projekte i koja olakšava i potiče poljoprivrednu proizvodnju na taj način. Iako je cjelokupni proces koji se odnosi na administrativni dio ovog projekta vrlo složen, Općina se ipak odlučila na njegovu realizaciju.

³³ Službena stranica Općine Bale, <https://www.opcina.bale-valle.hr/>, (pristupljeno 08.07.2023.)

2020. godine u 25-godišnji zakup Općina je ponudila gotovo 165 hektara u najam na području katastarske općine Bale, dok je 2022. godine u ponudi bilo 65 hektara zemljišta.

Cittaslow je međunarodna mreža gradova dobrog življenja čija je članica postala Općina Bale u lipnju 2023. godine. Ciljevi Cittaslawa čija se ideja javila još 1999. godine u Toskani odnose se na poboljšanje kvalitete života te usporavanjem njegovog ukupnog tempa, posebno u gradskom korištenju prostora te protoku života i prometa kroz njih. Općina Bale postala je prva općina u Hrvatskoj, a druga nakon grada Makarske, koja je postala dio Cittaslow-a. Cittaslow u svom programu okuplja više od 300 gradova bogate tradicije u čak 33 zemlje, bogatih kultura i snažnog identiteta s ciljem da se vrati izgubljena kvaliteta svakodnevnog života. Cittaslow se temelji na vrijednostima kao što su: kružna ekonomija koja danas postaje sve značajnija, pozitivna sporost, održivost, kultura, socijalna pravda, ali i kvalitetna hrana i lokalni proizvodi. Na taj način nastoji se očuvati pravi duh zajednice, prenositi povijest, znanje i kulturnu baštinu na mlađe generacije, a osim toga, kroz brojne tehnološke, sustavne i upravljačke inovacije, utjecati na održivost.

„Innovation by tradition“ je očuvanje duha zajednice, prenošenje sjećanja i znanja na nove generacije, osvještavanje njihove kulturne baštine, ali također promicanje i primjenjivanje tehnološke, sustavne i upravljačke inovacije u korist održivosti. Uz pomoć ove mreže Općina Bale promicat će kroz lokalnu zajednicu autohtonost baljanske tradicije i prirode koja je okružuje, te će pokušati u korist tome utjecati na razvoj malih obrta. Jedan od prvih projekata koje će provesti zahvaljujući mreži Cittaslow jest **revitalizacija starogradske jezgre**. Plan je u suradnji s lokalnim stanovništvom odnosno ugostiteljima, obrtnicima, umjetnicima i udrugama oživjeti ovaj dio grada.

Što se tiče **sporazuma o prijateljstvu i suradnji**, Općina Bale potpisala je tri bitna takva sporazuma.

Prvi takav sporazum potpisala je Općina 2010. godine s talijanskom Općinom Rosta.

Drugi sporazum potpisan je sa Općinom Kalinovac 2022. godine s ciljem da se uspostavi suradnja i prijateljski odnosi između dvije općine sa zajedničkim interesom, a to su unapređenje gospodarskog, društvenog i kulturnog razvoja, promicanje boljeg

međusobnog razumijevanja i razmjena iskustava, a sve s ciljem da se utječe na razvoj i dobrobit mještana obje općine.

Treći takav sporazum Općina je potpisala 2023. godine s Općinom Donji Kraljevec s istim ciljem odnosno stvaranje prijateljskih odnosa i suradnji između dviju općina za dobrobit mještana i jedne i druge općine.

Poslovna suradnja s NK „Istra 1961“- istarski prvoligaš iskazao je interes za projekt uređenja i izgradnje nogometnog sportskog kompleksa u Balama, te je nakon toga potpisan predugovor. Općina Bale predugovorom preuzima obvezu raspisivanja javnog natječaja za dodjelu zemljišta u svrhu davanja u koncesiju s pravom građenja na rok od 50 godina. Projekt nogometnog kampusa predviđa izgradnju četiri nogometna igrališta. Uz terene se planira izgradnja i uređenje i ostalih relevantnih sadržaja poput tribina, svlačionica, klupske prostorije, teretane, ambulante i ostalih sadržaja povezanih s razvojem kampa. Razvoj ovakvog kompleksa donijeti će brojne koristi za Općinu Bale, a samim time i lokalnoj zajednici.

Općina Bale također provodi veliki broj projekata koje direktno utječu na lokalnu zajednicu. S ciljem da se poveća zadovoljstvo mještana, olakša život mladim obiteljima, da se poboljšaju uvjeti i naravno zbog brige o starijima. Solidarnost koju ima ova mala Općina, postižu **projektima sufinanciranja** kao što su:

- Sufinanciranje vrtića i jaslica za djecu stanovnika Općine Bale - mjera koju Općina provodi u suradnji sa Mon Perinom d.d. već dugi niz godina. Općina Bale financira boravak u jaslicama i vrtićima obiteljima koji imaju prebivalište u Općini Bale i to u iznosu od 100%.
- Studentske stipendije – dodjeljuju se svim redovnim studentima bez obzira na ostvaren uspjeh u iznosu od 106,24 eur, a studentima koji ostvaruju uspjeh iznad prosjeka iznad 4,0 u iznosu od 132,80 eur.
- Sufinanciranje školaraca - plaćanje autobusnog prijevoza, nabava radnih bilježnica, topli obroci, produženi boravak. Što se tiče prehrane i produženog boravka oni se financiraju u iznosu od 100%, a što se tiče prijevoza sufinancira 25% (ostatak sufinancira Država - 75%)
- Uskrсни i božićni bonovi za umirovljenike - bonovi se dodjeljuju u iznosu od 30,00 eur. Pravo na bonove imaju svi umirovljenici i stariji od 65 godina s

prebivalištem u općini Bale najmanje 10 godina te socijalno ugroženo stanovništvo.

- Izdatci za novorođenčad - dodjeljuju se također u suradnji sa društvom Mon Perin koji iznose 1328,02 eur za svako novorođeno dijete.
- Bonovi za uspješne školarce i sportaše - Općina Bale svake godine nagrađuje uspješne odlikaše i sportaše za ostvarene uspjehe na raznim natjecanjima sa dodjeljivanjem novčane naknade.
- Topli obroci za starije i nemoćne - Općina opskrbljuje starije, nemoćne i one teže imovinske situacije sa toplim obrocima svakog dana na području Općine Bale, te su im isti dostavljeni na kućnu adresu ukoliko je to potrebno.
- Oslobođanje od plaćanja komunalne naknade kućanstvima čiji je prosjek iznad 65 godina.
- 50% popusta na plaćanje komunalnih doprinosa prilikom izgradnje prve kuće na području Općine Bale.
- Smrtna pripomoć - dodjeljuje se svakoj obitelji u ovakvoj situaciji u iznosu od 132,80 eur.
- Sufinanciranje udruga (s područja Općine Bale i šire) – svake godine izlazi javni poziv za financiranje programa i projekata udruga od interesa za opće dobro iz Proračuna Općine Bale - Comune di Valle. 2023. godine Općina je sufinancirala 20 udruga odnosno projekata gdje je uloženo čak 63 861,77 eur sredstava. Na taj način nastoji se povećati sposobnost i učinkovitost udruga koje svojim radom utječu na poboljšanje kvalitete života mještana Općine Bale, a i društva općenito.

3.4.2. Ekološki projekti

Osim što Općina Bale provodi brojne projekte koje utječu na lokalnu zajednicu također jedan dio sredstava iz proračuna izdvaja za brigu o okolišu kako bi očuvali prirodne resurse na području Bala, očuvali svoje mjesto te osigurali mještanima zdravo i sigurno okruženje. Neki od takvih projekata jesu:

Štedna javna rasvjeta – U razdoblju od 2016. do 2017. na području Općine Bale izmijenjena je kompletna javna rasvjeta. Ugrađen je novi sustav temeljen na ekološkim i štednim LED žaruljama koji je znatno smanjio troškove u općinskom proračunu. Jedan dio projekta financiran je iz fonda za energetske učinkovitost.

Moderni pročištač otpadnih voda - Godine 2015. dovršen je projekt izgradnje modernog pročištača. Radi se o vrlo modernom i tehnološki najkvalitetnijem pročištaču na koji je danas spojeno više od 750 domaćinstva. Ovaj je projekt vrlo značajan s obzirom da je uvelike utjecao na komunalni razvoj u Balama.

Mobilno reciklažno dvorište - pokretna jedinica koja služi odvojenom prikupljanju i skladištenju manjih količina posebnih vrsta otpada iz kućanstva koje Općina Bale omogućuje svojim mještanima nekoliko puta mjesečno bez plaćanja naknade. Cilj projekta jest da se smanji ilegalno odlaganje otpada na zelenim površinama na području Općine Bale.³⁴

Razvijen gradski prijevoz – turistički vlak u suradnji s Mon Perinom d.d. koji je jednim djelom financiran od strane Općine Bale. Razvijen s ciljem da se smanji promet prema priobalju, a na taj način utječe na smanjenje zagađivanja okoliša.

Osim navedenih projekta Općina Bala osigurava konstantnu brigu o okolišu i njegovom uređenju i čistoći na području cijelog naselja Bale. Za to su zaslužni djelatnici komunalnog redarstava čiji je posao nadzirati uređenje naselja, održavati čistoću javnih površina, korištenje javnih površina i ostalo što se nalazi u opisu njihova posla.

3.4.3. Investicije

Izgradnja sportske dvorane - 2007. godine u Balama je izgrađena nova i moderna sportska dvorana Zbog svog specifičnog izgleda i dizajna proglašena je najljepšom sportskom dvoranom na svijetu u Barceloni 2008. godine na Svjetskom festivalu arhitekture.

Rekonstrukcija škole – Baljanska osnovna škola 2004. godine stradala je u požaru te je u vrlo kratkom roku rekonstruirana nova moderna škola i vrtić na istom mjestu.

Obnova društvenih domova – U naselju Krmed 2017. godine otvoren je novi društveni dom kao sjedište Mjesnog odbora te za aktivnosti mještana kao što su brojna društvena događanja, proslave i slično. Također, nekoliko godina kasnije, isto je učinjeno u naselju Golaš.

Obnova komunikacijske, komunalne i prometne infrastrukture - U naselju Bale prije nekoliko godina započela je obnova infrastrukture. Obnovljeni su priključci i cijevi

³⁴ Cvitić P., Malusa E., *Leptir dugog leta*, Zagreb, Intonacija j.d.o.o., 2019., str. 75-80

za potrebe plinifikacije, telekomunikacije, energetike, javne rasvjete, fekalne i oborinske kanalizacije te novi vodovodni ogranak. Radovi su se odvijali na određenim dijelovima u Balama te također u starogradskoj jezgri koja je na taj način obnovljena. U pojedinim dijelovima obnova još uvijek traje ili će tek započeti kroz narednih nekoliko godina.

Obnovljeni Multimedijalni centar i Galerija Ulika - Osim što se ovdje nalazi sjedište Turističke zajednice Općine Bale predstavlja arhitektonski tehnički opremljen Multimedijalni centar koji omogućuje razgledavanje ostataka dinosaura pronađenih na baljanskom teritoriju te zbirke autohtonih ptica. Na ovaj način utjecalo se na zaštitu prirodne i kulturne baštine sa teritorija Istarske županije.

Obnova i uređenje pročelja i fasada - Već dugi niz godina Općina svojim mještanima omogućuje lakše renoviranje fasada i pročelja na općinskim i privatnim kućama koje se nalaze na glavnim ulicama Bala. Zanimljivost je u tome što Općina mještanima koji su se uključili u ovakav projekt sufinancira kamate na kredite za obnovu u ovu svrhu. Osim što projekt utječe na estetiku on sa sobom nosi i manje energetske troškove što utječe na okoliš.³⁵

Ostalo: Revitalizacija utvrde Fort Forno, obnova baljanskog groblja, obnova sakralnih objekata, obnova baljanskog trga La Musa.

3.4.4. Budući projekti Općine Bale

Što se tiče budućih projekata Općine Bale, u planu za razvoj Općine Bale od 2021.-2027. spomenutog u poglavlju 3.3., Općina navodi 16 projekata koje planira realizirati u navedenom razdoblju, a to su:

- 1.Rekonstrukcija i prenamjena zgrade starog kina u društveni i kulturni centar Bale
- 2.Izgradnja i rekonstrukcija lokalnih cesta
- 3.Izgradnja sustava odvodnje
- 4.Izgradnja sustava vodoopskrbe
- 5.Obnova i nadogradnja vatrogasnog doma

³⁵ Cvitić P., Malusa E., *Leptir dugog leta*, Zagreb, Intonacija j.d.o.o., 2019., str. 67,75-82

- 6.Rekonstrukcija i opremanje stare škole u Krmedu
- 7.Izgradnja i opremanje višenamjenskog prostora Val de Godena
- 8.Izgradnja i opremanje višenamjenskog prostora i muzeja leptira Val de la Musa
- 9.Izgradnja poduzetničke zone Monkaštel
- 10.Izgradnja biciklističke staze prema obali uz županijsku cestu
- 11.Izgradnja solarne elektrane
- 12.Energetska obnova sportske dvorane
- 13.Rekonstrukcija kulturne baštine Općine
- 14.Poticanje konkurentnosti i proizvodnje poljoprivrednika
- 15.Uvođenje zelenih tehnologija
- 16.Izgradnja mobilnog reciklažnog dvorišta³⁶

Navedeni projekti svakako bi utjecali na provedbu društveno odgovornog poslovanja Općine Bale odnosno njezin napredak. Radi se o projektima koji ostvaruju pozitivan učinak na lokalnu zajednicu, okoliš i ekonomski aspekt poslovanja. Pokazuju u kojoj mjeri je Općina okrenuta prema budućnosti i želji da svoje poslovanje temelji na društvenoj odgovornosti isključivo prema svojoj zajednici i okolišu.

³⁶ Krutak d.o.o., *Plan razvoja Općine Bale-Valle za razdoblje 2021.-2027. godine*, Bale, 2021.

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

4.1. Metodologija istraživanja

Cilj istraživanja je bio utvrditi jesu li stanovnici Općine Bale upoznati s pojmom društveno odgovornog poslovanja te njihovo mišljenje o društveno odgovornom poslovanju koje provodi općinska uprava. Osim toga cilj je bio prikupiti informacije o zadovoljstvu stanovnika Općine Bale odnoseći se na životne uvjete, poslovanje općinske uprave itd. Ciljna skupina bili su svi punoljetni stanovnici Općine Bale. Instrument istraživanja bila je anketa (prilog 1), izrađena putem Google alata za izradu, provedbu i analizu podataka. Provedena je on-line putem različitih društvenih mreža. Anketa se sastoji od 23 pitanja te je provedena u razdoblju od 12.07.2023. do 17.07.2023. U anketi je sudjelovalo 73 ispitanika različitih dobnih skupina, odnosno 6,24% od ukupnog broja stanovnika.

Hipoteze koje su postavljene u svrhu istraživanja jesu:

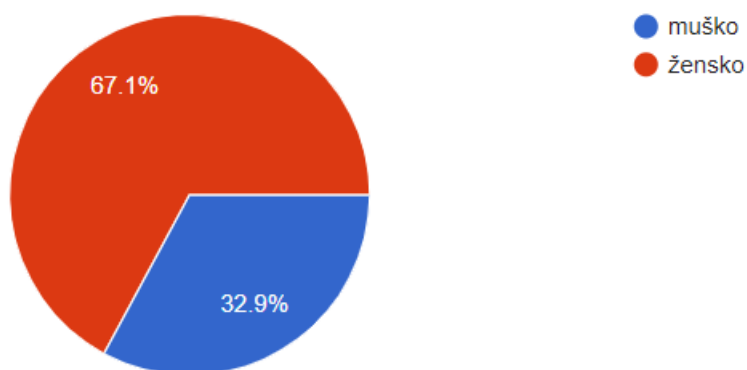
H: Stanovnici Općine Bale upoznati su s pojmom društveno odgovornog poslovanja.

H1: Stanovnici Općine Bale podržavaju društveno odgovorno poslovanje Općine Bale.

H2: Općina Bale je transparentna, brine o lokalnoj zajednici i okolišu te su s obzirom na to stanovnici zadovoljni životnim uvjetima u Općini Bale.

4.2. Opis uzorka

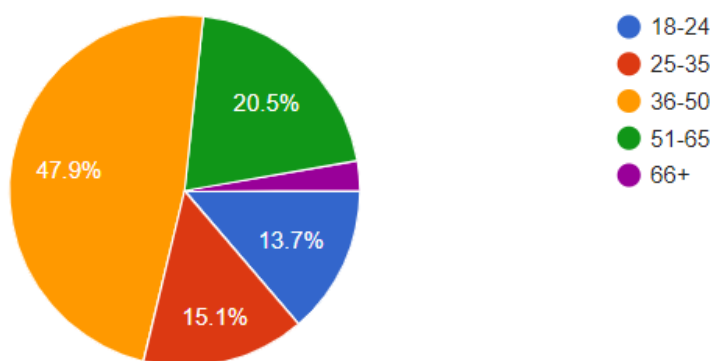
Graf 1: Struktura ispitanika prema spolu

Izvor: Izrada autorice

Anketa je provedena na uzorku od 73 ispitanika sa područja Općine Bale. Od navedenih 73 ispitanika 67,1% odnosi se na žene dok se ostatak od 32,9% odnosi na muškarce. U ovom slučaju više od pola ispitanika pripada ženskom spolu.

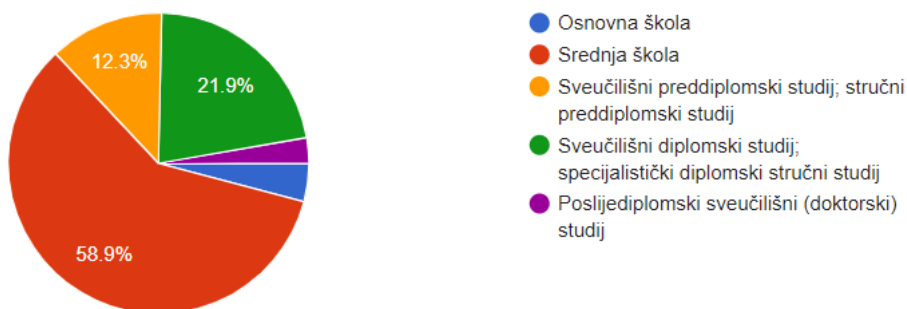
Graf 2: Struktura ispitanika prema životnoj dobi

Izvor: Izrada autorice

Iz grafa 2. možemo uočiti kako veći broj ispitanika od čak 47,9% pripada u dobnu skupinu od 36 do 50 godina života. Zatim 20,5% predstavljaju ispitanici u životnoj dobi od 51 do 65 godina života. Postotak od 15,1% predstavlja ispitanike dobne granice od 25 do 35 godina. Najmanji broj prevladava kod ispitanika u dobi od 18 do 24 godine sa 13,7% te onih iznad 66 godina života s postotkom od 2,7%.

Graf 3: Struktura ispitanika prema obrazovanju

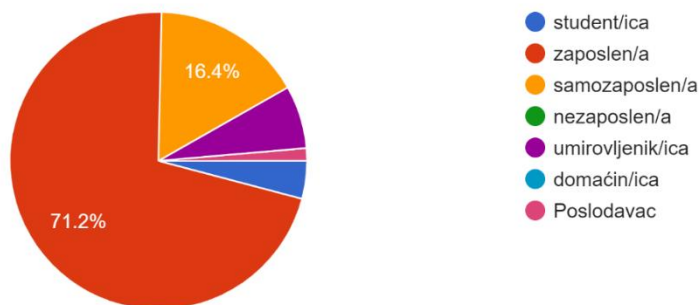

Izvor: Izrada autorice

Više od polovice ispitanika odnosno 58,9% ispitanika ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, zatim je 21,9% završilo sveučilišni diplomski studij; specijalistički diplomski stručni studij. Postotak od 12,3% odnosi se na ispitanike sa završenim

sveučilišnim preddiplomskim studijem; stručnim preddiplomskim studijem. Najmanje ispitanika ima sa završenim osnovnoškolskim obrazovanjem odnosno 4,1% te onih se poslijediplomskim sveučilišnim (doktorskim) studijem 2,7%.

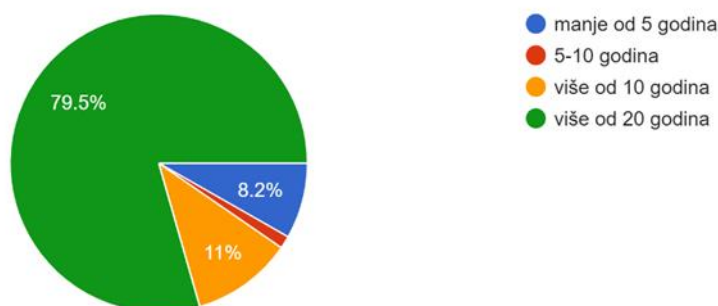
Graf 4: Struktura ispitanika prema trenutnom statusu

Izvor: Izrada autorice

S obzirom na trenutni status ispitanika 71,2% odnosi se na zaposlene, 16,4% samozaposlene te umirovljenici sa udjelom od 6,8%. Postotak studenata koji su sudjelovali u anketi iznosi 4,1%, dok se ni jedan ispitanik nije razvrstao kao nezaposlena osoba. Jedan ispitanik odnosno 1,4% definirao se kao poslodavac.

Graf 5: Struktura ispitanika prema godinama stanovanja u Općini Bale

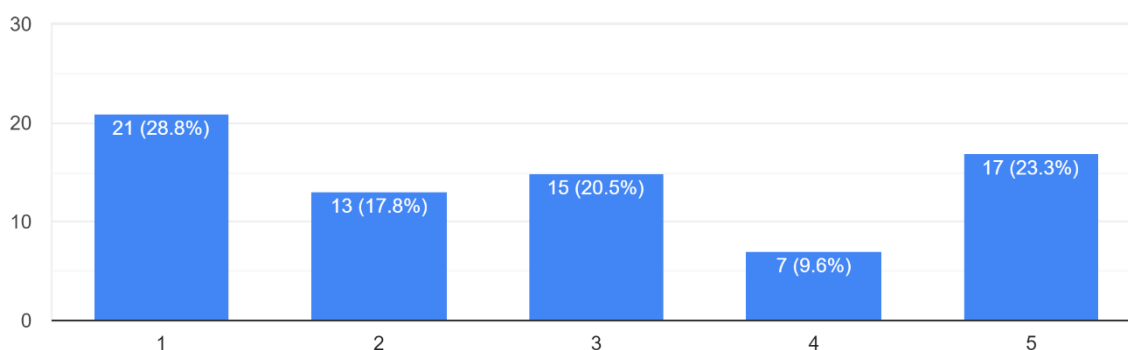
Izvor: Izrada autorice

Postotak ispitanika koji žive na području Općine Bale koji je ima najveći postotak od 79,5% odnosi se na one koji su stanovnici Općine Bale više od 20 godina. Zatim 11% stanovnika koji prebivaju na tom području više od 10 godina. Tek 8,2% odnosi se na one koje su stanovnici manje od 5 godina, a između 5 i 10 godina 1,4%.

4.3. Rezultati istraživanja

Ispitanicima je postavljeno 23 pitanja. Većina odgovora dana je temeljem Likertove skale, s rasponom odgovora 1-5.

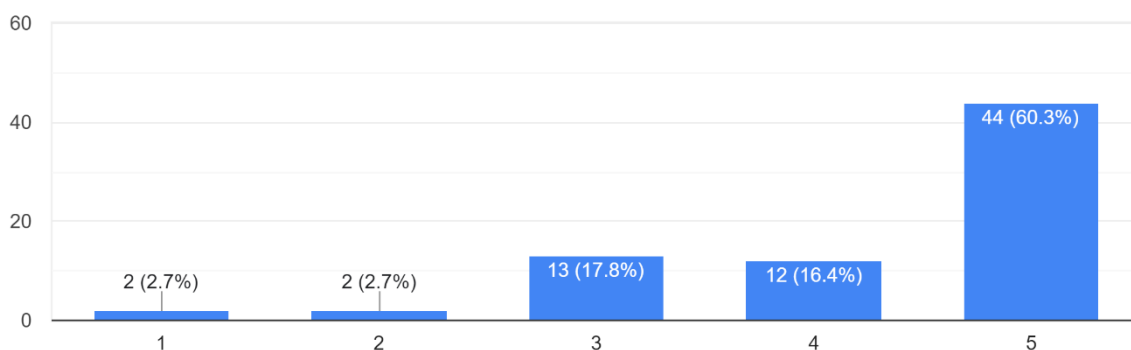
Graf 6: Poznavanje pojma društveno odgovornog poslovanja (1 - nikad, 5 - jako često)

Izvor: Izrada autorice

Što se tiče poznavanja pojma DOP-a, 28,8% ispitanika gotovo nikad se nije susrelo sa pojmom. 17,8% njih odgovorilo je sa rijetko dok se 20,5% ponekad susrelo sa tim pojmom. Tek 9,6% odgovorilo je sa često i 23,3% sa vrlo često. S obzirom na postotke, najveći broj ispitanika nikada se nije susrelo sa pojmom društveno odgovornog poslovanja odnosno odabralo je negativne odgovore što predstavlja broj od 34 ispitanika. Neutralnih ispitanika ima u brojkama od sveukupno 15. Dok je pozitivno odgovorilo sveukupno 24 ispitanika.

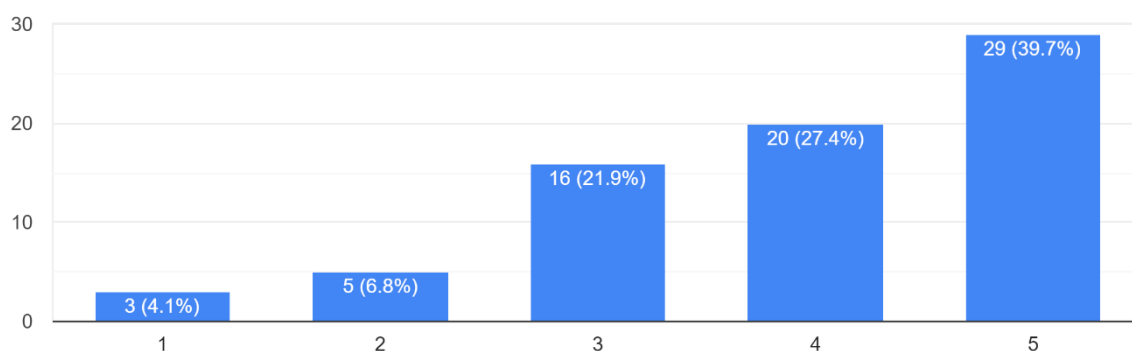
Graf 7: Mjera slaganja ispitanika o ranijem uvođenju koncepta društveno odgovornog poslovanja kroz sustav obrazovanja (1 – uopće se ne slažem, 5 - potpuno se slažem)

Izvor: Izrada autorice

Najveći broj ispitanika od čak 60,3% u potpunosti se slaže da bi se o društveno odgovornom poslovanju trebalo spominjati kroz obrazovanje od ranije dobi. 16,4% odgovorilo je samo sa slažem se dok je 17,8% ispitanika neodlučno. Manji postotak od 2,7% uopće se ne slaže ili ne slaže sa time.

Graf 8: Percepcija ispitanika o društveno odgovornom poslovanju Općine Bale prema lokalnoj zajednici (1 - nikad, 5 - jako često)

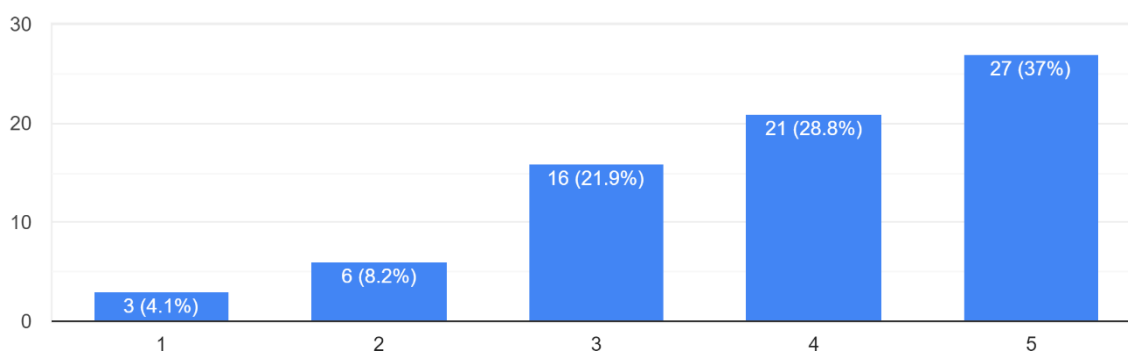
Izvor: Izrada autorice

Najveći postotak ispitanika 39,7% smatra da Općina Bale jako često provodi društveno odgovorno poslovanje prema lokalnoj zajednici. Mišljenje da takvo poslovanje provode često imalo je 27,4% ispitanika. Ukupno 21,9% smatra da to rade ponekad. Dok je negativan odgovor nikad i rijetko imalo 4,1% i 6,8%. Pozitivno mišljenje imalo je više

od pola ispitanika odnosno sveukupno 49 njih, dok je negativno mišljenje prikupilo samo 8 glasova.

Neki od primjera koji su ispitanici prepoznali kao društveno odgovorno poslovanje Općine Bale prema lokalnoj zajednici jesu: transparentnost općinske uprave, stipendije za studente, sufinanciranje učenika, briga o svojim stanovnicima, bonovi za umirovljenike, besplatni vrtić i jaslice, jedinstven model rješenja stambenog pitanja, prirez od 1%, skrb od starijima, nemoćnima i socijalno ugroženima, naknade za novorođenčad, posmrtna pripomoć, uvažavanje tuđih mišljenja i Općina kao prijatelj djece.

Graf 9: Percepcija ispitanika o društveno odgovornom odnosu Općine Bale prema okolišu (1 - nikad, 5 - jako često)

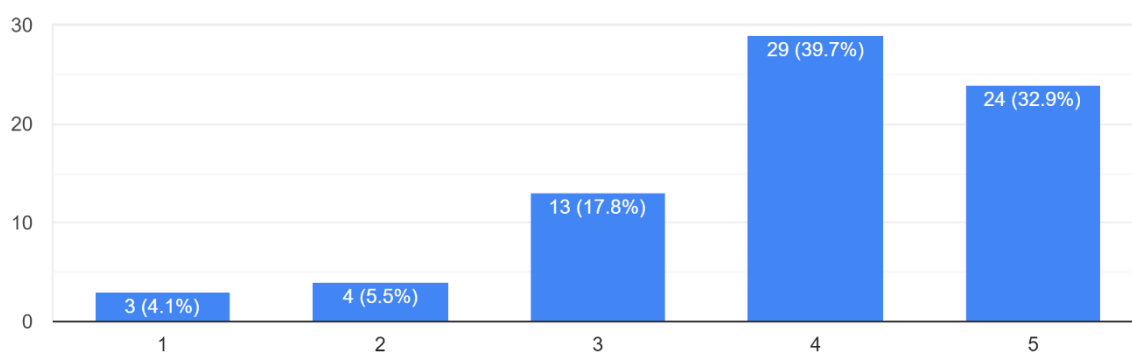
Izvor: Izradila autorica

Postotak od 37% ispitanika smatra da Općina Bale jako često provodi društveno odgovorno poslovanje prema okolišu te 28,8% smatra da je ta praksa česta. Neodlučno je odgovorilo 21,9% ispitanika. 4,1% smatra da se navedeno ne provodi gotovo nikad, a 8,2% smatra da je to vrlo rijetko. Ponovno nailazimo na veći postotak pozitivnih mišljenja u odnosu na ona negativna.

Neki od primjera koji su ispitanici prepoznali kao društveno odgovorno poslovanje Općine Bale prema okolišu jesu: uređivanje parkova, igrališta za djecu i puteva, očuvanje prirodnih resursa i kulturnog dobra, ekološka rasvjeta, dostupnost kontejnera za otpad, akcije čišćenja okoliša, električne punionice, organizacija reciklažnog

dvorišta, protiv ilegalne gradnje i parcelacije zemljišta, sadnja stabala, zbrinjavanje ilegalnih deponija, besplatna podjela spremnika za odvajanje otpada i kompostera te organizacija odvoza krupnog otpada.

Graf 10: Percepcija stanovnika općine Bale o ekonomski održivom poslovanju (1 - nikad, 5 - jako često)

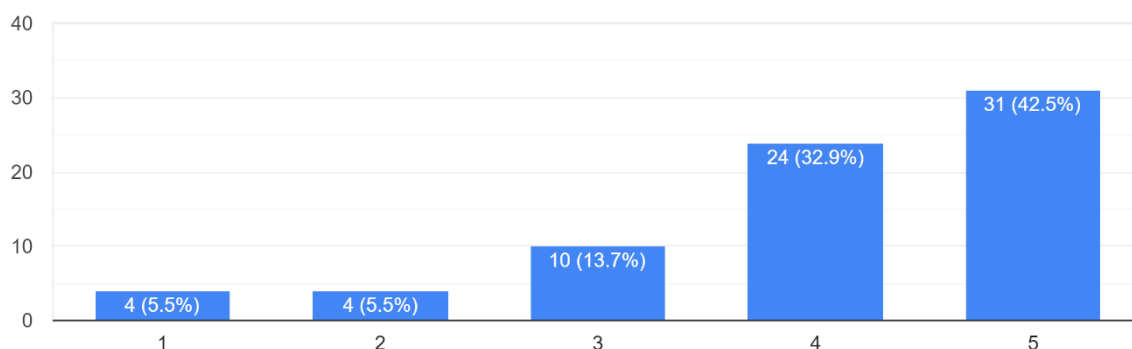

Izvor: Izrada autorice

Na ovo pitanje, 32,9% ispitanika mišljenja je da Općina Bale jako često provodi društveno odgovorno poslovanje prema ekonomskom aspektu. Najveći postotak od 39,7% ispitanika smatra da se navedeno često provodi. Sa ponekad, odgovorilo je 17,8% ispitanika, dok je negativno odgovorilo sve ukupno 10,6% ispitanika čiji je odgovor bio nikad ili rijetko.

Neki od primjera koji su ispitanici prepoznali kao društveno odgovorno poslovanje Općine Bale prema ekonomskom aspektu jesu: poticaji za poduzetnike, transparentnost proračuna, podizanje vrijednosti imovine, otvaranje radnih mjesta, sufinanciranje, mogućnost kupnje dionica Mon Perina, ulaganje u usluge za opće dobro, dobro utrošena sredstva iz proračuna, niski prirez na plaće.

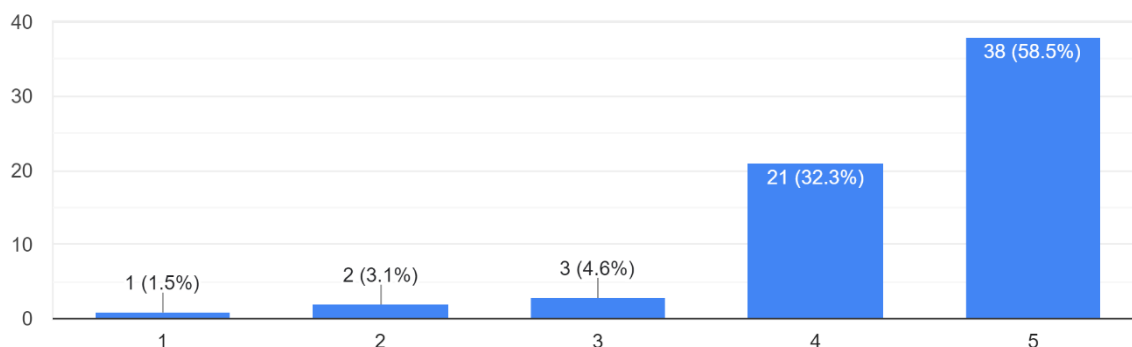
Graf 11: Mišljenje ispitanika o transparentnosti društveno odgovornih aktivnosti i projekata koje provodi Općina Bale (1 – nimalo transparentna, 5 - vrlo transparentna)

Izvor: Izrada autorice

Više od polovice ispitanika dalo je pozitivne odgovore, smatra da je Općina Bale vrlo transparentna, taj postotak iznosi ukupno 75,4%. Negativno mišljenje o transparentnosti Općinske uprave imalo je 11% ispitanika, dok je neutralnih 13,7%.

Graf 12: Stavovi ispitanika o napredovanju Općine Bale u ulaganje u lokalnu zajednicu kroz društveno odgovorno poslovanje u posljednjih 10 godina (1 – uopće se ne slažem, 5 - potpuno se slažem)

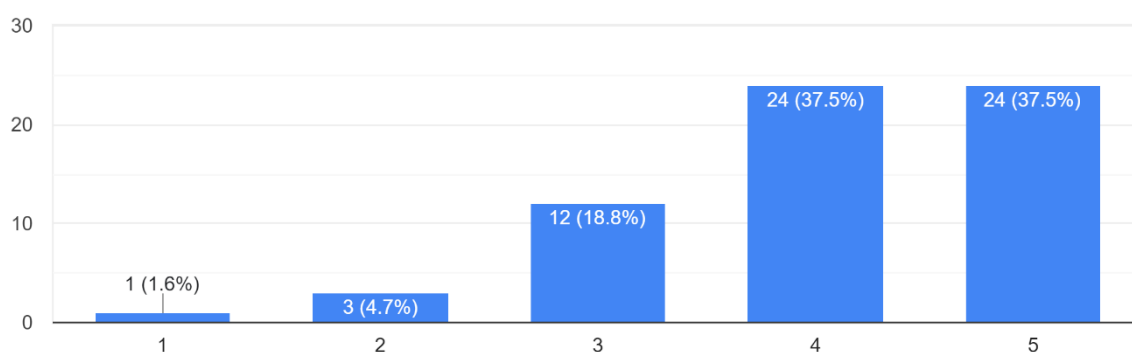

Izvor: Izrada autorice

Polovica ispitanika od čak 58,5% potpuno se slaže o napredovanju Općine Bale u ulaganju u lokalnu zajednicu u posljednjih 10 godina. 32,3% također se odnosi na pozitivno mišljenje ispitanika koji se slažu o napretku. Tek 4,6% je neodlučno, dok se 3,1% ne slaže, a 1,5% uopće ne slaže o napretku Općine Bale glede ulaganja u lokalnu zajednicu kroz društveno odgovorno poslovanje.

Neki od primjera koji su ispitanici prepoznali kao napredak Općine Bale u ulaganje u lokalnu zajednicu u posljednjih 10 godina jesu: izgradnja nove škole, vrtića, jaslica, rast stanovnika, provođenje raznih projekata u puno većoj mjeri, ulaganje u poboljšanje infrastrukture (kanalizacija, javna rasvjeta, prometnice..), ulaganje u sport i kvalitetan turizam, suradnja sa Mon Perinom, moderniziranje mjesta, povećanje i uvođenje brojnih naknada (za novorođenčad, besplatni vrtić i jaslica i ostala sufinanciranja), svake godine sve više sredstava ulaže u lokalnu zajednicu, ulaganje u školstvo, ulaganje u razvoj i održivost mnogih udruga.

Graf 13: Stavovi ispitanika o unapređenju okoliša na području Općine Bale (1 – uopće se ne slažem, 5 - potpuno se slažem)

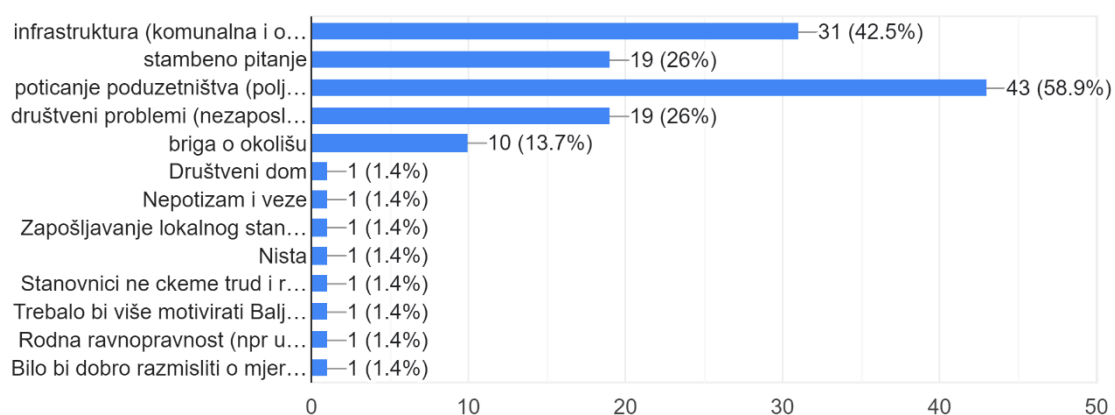

Izvor: Izrada autorice

Od ukupno 73 ispitanika, oni koji su na pitanje odgovorili se potpuno se slažem ili slažem se imaju identični postotak od 37,5% te oni smatraju da se Općina Bale poboljšala u ulaganje u okoliš kroz svoje poslovanje. Najmanji postotak sudionika se u potpunosti u postotku od 1,6%, dok je onih koji se ne slažu 4,7%. Također se 18,6% odnosi na one koji su prilikom ovog pitanja bili neodlučni.

Neki od primjera koji su ispitanici prepoznali kao napredak Općine Bale u ulaganje u okoliš u posljednjih 10 godina jesu: ulaganje u zelene površine, nabava kontejnera za otpad, recikliranje, uređenje parkova, čišćenje ilegalnih deponija, izgradnja kanalizacije, zalijevanje zelenih površina iz pročišćenih otpadnih voda, održavanje biciklističkih puteva, podizanje građanima svijest o očuvanju okoliša, ulaganje sve više sredstava u okoliš (svake godine, u fazama, se ulaže u izgradnju kompletno nove infrastrukture koja obuhvaća i sanaciju javnih površina uz uređenje krajobraza, trgova, ulica, nogostupa te zamjenom postojeće javne rasvjete s novom solarnom rasvjetom, postavljena stanica za punjenje električnih vozila, dugi niz godina prema plaži voze vlakići s ciljem da bi se izbjeglo korištenje osobnih vozila i smanjilo zagađenje okoliša).

Graf 14: Najzastupljeniji problemi u Općini Bale

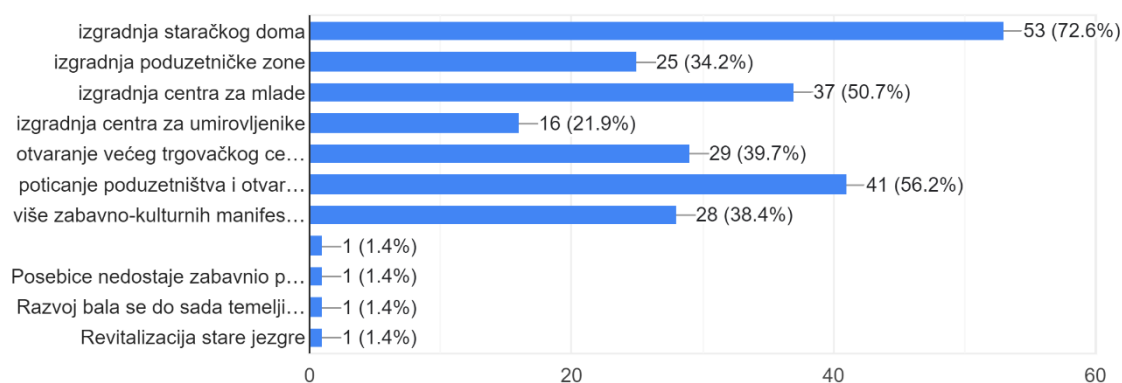

Izvor: Izrada autorice

Kao najveći problem prisutan u Općini Bale 58,9% ispitanika navodi nedovoljno poticanje poduzetništva (poljoprivreda, ugostiteljstvo, obrti). Zatim problem sa infrastrukturom sa čak 42,5%. 26% ispitanika smatra kako problem predstavlja stambeno pitanje u Općini Bale te jednak postotak ispitanika navelo je određene društvene probleme kao što su nezaposlenost, društvena nejednakost, ljudska prava. Tek 13,7% sudionika smatra da briga za okoliš također predstavlja problem na području Općine Bale. Neki od problema koje su ispitanici sami dopisali jesu: zapošljavanje lokalnog stanovništva, stanovništvo ne cijeni trud i rezultat, trebalo bi pronaći način da se motivira stanovništvo i da ih se više uključi u razvoj Općine, rodna

ravnopravnost (npr. uključivanje žena u svim nivoima odlučivanja, pogotovo u vodstvu), horizontalna tema rodno osjetljivog planiranja, trebalo bi razmisliti o mjeri koja bi vratila stanovnike u staru jezgru, s obzirom da se stara jezgra sve više pretvara u kuće za iznajmljivanje.

Graf 15: Prijedlozi za poboljšanje društvenih problema, za koje ispitanici smatraju da bi općinska uprava trebala kroz svoje poslovanje realizirati u narednih nekoliko godina

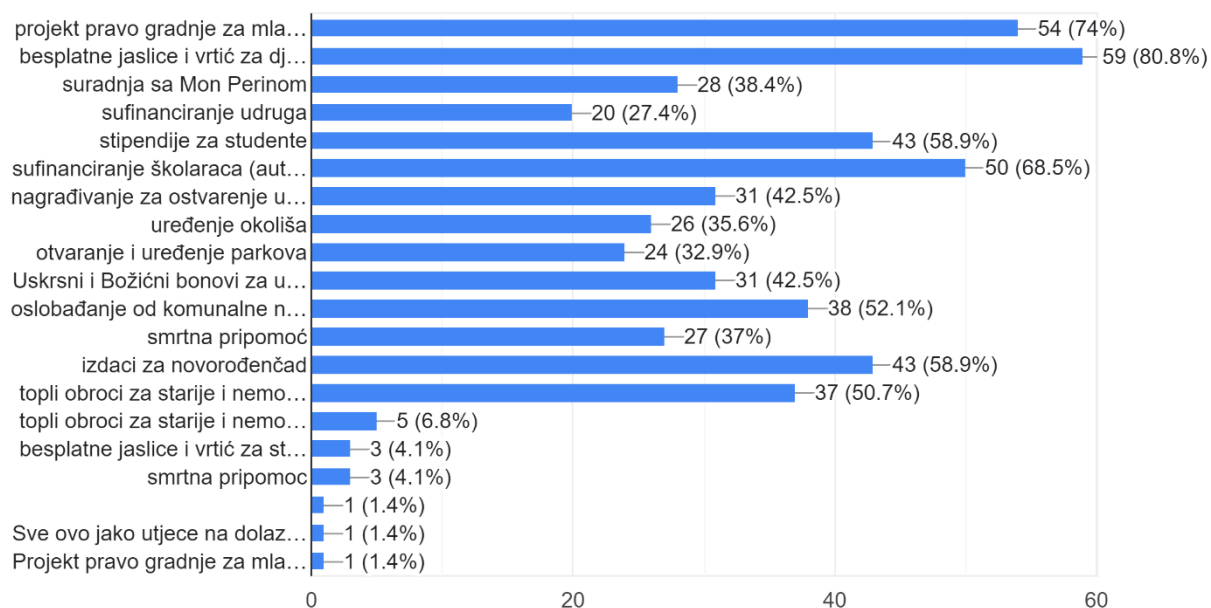

Izvor: Izrada autorice

Za potrebu za izgradnjom staračkog doma složilo se najviše ispitanika odnosno 72,6%. Zatim za veće poticanje poduzetništva i otvaranje radnih mjesta 56,2%, za izgradnju centra za mlade 50,7%, otvaranje većeg trgovačkog centra 39,7%, više zabavno-kulturnih manifestacija 38,4%, izgradnju poduzetničke zone 34,2%, te izgradnja centra za umirovljenike 21,9%. Također, bilo je nekoliko vlastitih prijedloga ispitanika, a to su: zabavno - kulturne manifestacije (koncerti) i revitalizacija stare jezgre.

Osim održivog turizma bilo bi dobro razmišljati i o investiranju u zajednici za onaj trenutak (koji, bojim se, nije previše daleko) kad turizam jednostavno neće moći biti generator ekonomskog razvoja i rasta.

Graf 16: Provedeni projekti koji najviše utječu na lokalnu zajednicu

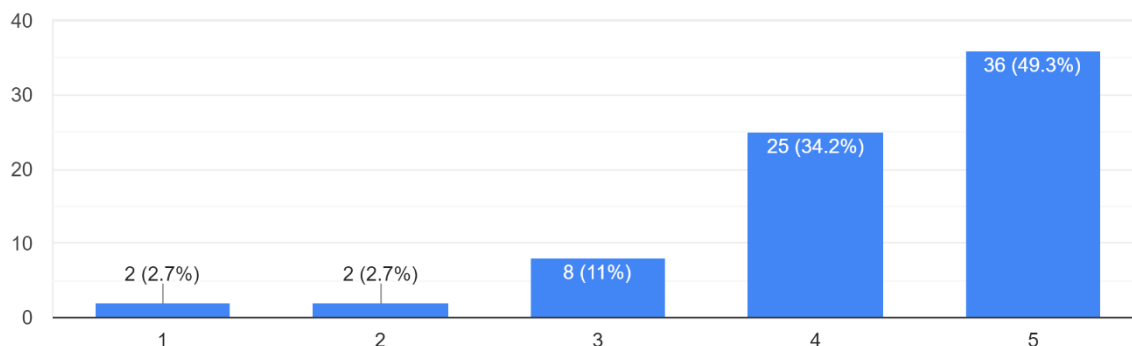

Izvor: Izradila autorica

Kao najkorisnije projekte koji najviše utječu na lokalnu zajednicu, a provedeni su od strane Općine Bale ispitanici su svrstali ovim redoslijedom:

- besplatne jaslice i vrtić za stanovnike Općine Bale 80,8%
- projekt pravo gradnje za mlade obitelji 74%
- sufinanciranje školaraca (autobusni prijevoz i radne bilježnice) 68,5%
- stipendije za studente i izdaci za novorođenčad sa 58,9%
- oslobođanje od komunalne naknade starijima od 65 godina 52,1%
- topli obroci za starije i nemoćne 50,7%
- nagrađivanje za ostvarenje uspjehe (odlikašima, sportašima...) i Uskrsni i Božićni bonovi za umirovljenike sa 42,5%
- suradnja sa Mon Perinom 38,4%
- uređenje okoliša 35,6%
- otvaranje i uređenje parkova 32,9%
- sufinanciranje udruga 27,4%
- smrtna pripomoć sa 4,1%

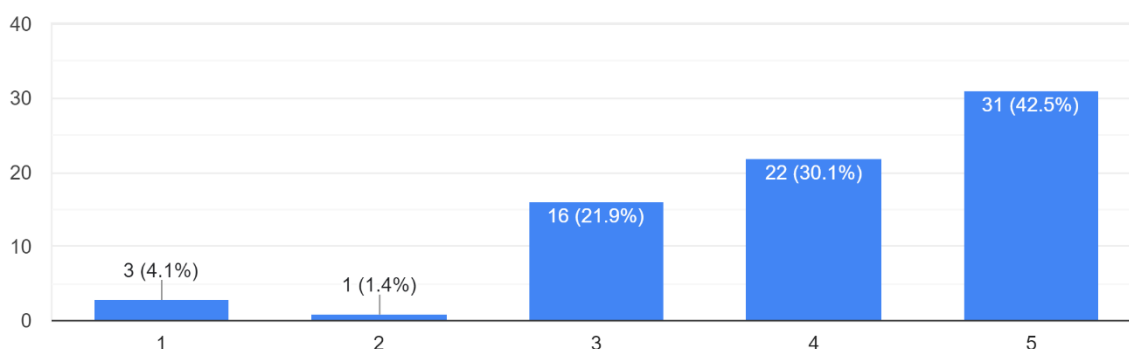
Graf 17: Percepcija o zadovoljstvu ispitanika uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit lokalne zajednice (1 – nisam zadovoljan/a, 5 - vrlo sam zadovoljan/a)

Izvor: Izrada autorice

Postotak vrlo zadovoljnih ispitanika uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit lokalne zajednice iznosi 49,3%, dok je onih koji su samo zadovoljni 34,2%. Neutralnih ispitanika na ovu temu bilo je 11%. Vrlo nezadovoljnih u omjeru od 2,7%, te isti postotak vrijedi za nezadovoljne ispitanike.

Graf 18: Percepcija o zadovoljstvu ispitanika uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit okoliša (1 – nisam zadovoljan/a, 5 - vrlo sam zadovoljan/a)

Izvor: Izrada autorice

Postotak vrlo zadovoljnih ispitanika uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit okoliša iznosi 42,5%, dok postotak onih koji su samo zadovoljni 30,1%. Broj neutralnih ispitanika iznosi 21,9%. Vrlo nezadovoljnih ispitanika bilo je u omjeru od 4,1%, a nezadovoljnih 1,4%.

4.4. Interpretacija dobivenih rezultata

U provedenom istraživanju sudjelovalo je sve ukupno 73 stanovnika Općine Bale od kojih je 67,1% bilo žena, a 32,9% muškarci. Dobna skupina koja je najviše zastupljena jest od 36 do 50 godina sa 47,9%.

Zatim redoslijedom 20,5% predstavljaju ispitanici u dobi od 51 do 65 godina života, 15,1% predstavlja ispitanike u dobi od 25 do 35 godina. U dobi od 18 do 24 godine 13,7% te onih iznad 66 godina života s postotkom od 2,7%. S obzirom da se može reći da u Općini Bale većinom prevladava stanovništvo u dobi između 25 do 55 godina, postotak ispitanika u ovoj dobi je opravdan. No, na području Općine i dalje prevladava velik broj stanovništva starijeg od 65, pa su rezultati neočekivani u tako malom postotku. Razlog tomu može biti nedostupnost internetu ili uređaju sa kojeg je bilo moguće sudjelovati u anketi te ujedno i nedostatak znanja prilikom korištenja društvenih mreža. Što se tiče postignute izobrazbe ispitanika više od pola njih 58,9% ispitanika ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, zatim njih 21,9% je završilo sveučilišni diplomski studij; specijalistički diplomski stručni studij. 12,3% odnosi se na one ispitanike sa završenim sveučilišnim preddiplomskim studijem; stručnim preddiplomskim studijem dok najmanje ispitanika ima sa završenim osnovnoškolskim obrazovanjem odnosno 4,1% te onih sa poslijediplomskim sveučilišnim (doktorskim) studijem 2,7%.

Najviše ispitanika ima isključivo srednjoškolsko obrazovanje, no ako uzmemo u obzir ukupan prosjek onih ispitanika sa završenim preddiplomskim, diplomskim i poslijediplomskim studijem od 36,9% što svakako dokazuje da je dobar dio stanovništva visokoobrazovano. S obzirom na ukupan broj ispitanika njih 71,2% odnosi se na zaposlene osobe, dok se ostatak od 16,4% smatra samozaposlenima, umirovljenicima 6,8%, studentima 4,1%, poslodavcem 1,4%. Zanimljivo je kako u istraživanju nije sudjelovala niti jedna nezaposlena osoba. Većina ispitanika odnosno ukupno 45,8% gotovo se nikad ili rijetko susrelo sa pojmom društveno odgovorno poslovanjem, dok je na to pitanje pozitivno odgovorilo 32,9% ispitanika koji su se sa

pojmom susretali često i vrlo često. Ostatak postotka od 20,5% zapravo samo se ponekad susretalo sa navedenim pojmom. Postotci su svakako zabrinjavajući s obzirom da većini pojam društvene odgovornosti nije poznat. Također više od polovice odnosno 60,3% ispitanika smatra da bi se o društveno odgovornom poslovanju trebalo spominjati kroz obrazovanje već od osnovne škole, 16,4% odgovorilo je samo da se slaže, dok je 17,8% ispitanika neodlučno. Manji postotak od 2,7% uopće se ne slaže ili ne slaže sa time. Dobiveni podaci su u potpunosti očekivani s obzirom na veliki postotak onih sudionika koji se nikada nisu susreli sa pojmom društveno odgovorno poslovanje.

O percepciji ispitanika o društveno odgovornom poslovanju Općine Bale prema lokalnoj zajednici dobiveni su rezultati gdje najveći postotak ispitanika 39,7% smatra da Općina Bale jako često provodi društveno odgovorno poslovanje prema lokalnoj zajednici te 27,4% smatra da je takav slučaj čest. Ukupno 21,9% smatra da to rade ponekad dok je negativan odgovor nikad i rijetko imalo 4,1% i 6,8% ispitanika. Pozitivno mišljenje imalo je više od pola ispitanika odnosno sveukupno njih 49, dok je negativno mišljenje prikupilo samo 8 glasova što dokazuje da mještani Općine Bale prepoznaju rad Općinske uprave u korist lokalne zajednice. Većina ispitanika kao primjere navodila je i prepoznala u ovom slučaju projekte i aktivnosti koje Općina Bale trenutno provodi za boljitak svojih mještana.

Postotak od 37% ispitanika smatra da Općina Bale jako često provodi društveno odgovorno poslovanje prema okolišu te 28,8% smatra da je tu praksu provode često. Neodlučno je odgovorilo 21,9% ispitanika, dok 4,1% smatra da se navedeno ne provodi gotovo nikad, a 8,2% smatra da je to vrlo rijetko. I u ovom slučaju u većem postotku prisutna su pozitivna mišljenja u odnosu na negativna. Većina ispitanika kao primjere navodila je i prepoznala u ovom slučaju projekte i aktivnosti koje Općina Bale trenutno provodi u korist očuvanja okoliša i održavanja čistoće na području Općine Bale.

Što se tiče percepcije ispitanika o društveno odgovornom poslovanju Općine Bale prema ekonomskom aspektu, ponovno su odgovorili pokazali da većina ispitanika smatra kako je Općina Bale društveno odgovorna prema ekonomskom aspektu u odnosu na manji postotak onih koji taj dio nisu prepoznali u Općinskom poslovanju. Većina ispitanika kao primjere navodila je i prepoznala u ovom slučaju projekte i

aktivnosti koje Općina Bale trenutno provodi kroz društveno odgovorno poslovanje prema ekonomskom aspektu.

U istraživanju postavljeno je pitanje Percepcije stanovništva o transparentnosti Općine Bale o društveno odgovornim aktivnostima i projektima koje provodi. Više od polovice ispitanika dalo je pozitivne odgovore i smatra da je Općina Bale vrlo transparentna. Taj postotak iznosi ukupno 75,4%. Negativno mišljenje o transparentnosti Općinske uprave imalo je 11% ispitanika, dok je neutralnih 13,7%.

Od ukupno 73 ispitanika njih 79,5% stanovnici su Općine Bale više od 20 godina. 11% stanovnika prebiva na tom području više od 10 godina. Tek 8,2 posto odnosi se na one koje su stanovnici manje od 5 godina, a između 5 i 10 godina 1,4 %.

Iako je u posljednjih nekoliko godina broj doseljenog stanovništva porastao između ispitanika našao se tek mali postotak.

Postotak od 58,5% ispitanika potpuno se slaže o napredovanju Općine Bale u ulaganje u lokalnu zajednicu u posljednjih 10 godina. 32,3% odgovora također se odnosi na pozitivno mišljenje ispitanika koji se slažu o napretku. Tek 4,6% je neodlučno, dok se 3,1% ne slaže, a 1,5% uopće ne slaže o napretku Općine Bale glede ulaganja u lokalnu zajednicu kroz društveno odgovorno poslovanje. Ispitanici koji su pozitivno odgovorili na pitanje, prepoznali napredak u ulaganje u lokalnu zajednicu kroz također brojne projekte i aktivnosti koje Općina provodi je također izgradnja nove školske ustanove, vrtića, jaslica, porast broja stanovnika itd.

Ispitanika koji se potpuno slažu ili samo slažu se imaju identični postotak od 37,5% te oni smatraju da se Općina Bale kroz svoje poslovanje poboljšala u ulaganju u okoliš. Najmanji postotak sudionika, u postotku od 1,6%, se u potpunosti ne slaže, dok je onih koji se ne slažu 4,7%. Također se 18,6% odnosi na one koji su prilikom ovog pitanja bili neodlučni. Ispitanici koji su pozitivno odgovorili na pitanje, prepoznali napredak u ulaganje u okoliš kroz brojne projekte, veća ulaganja u očuvanje okoliša i čistoće itd.

Kao najveći problem prisutan u Općini Bale 58,9% ispitanika smatra da se poticanje poduzetništva (poljoprivreda, ugostiteljstvo, obrti) ne provodi u dovoljnoj mjeri. Zatim je prisutan i problem sa infrastrukturom od čak 42,5%.

S istim postotkom od 26% ispitanika smatra da problem predstavljaju stambeno pitanje te društveni problemi kao što su nezaposlenost, društvena nejednakost i ljudska prava.

Briga za okoliš predstavlja problem u postotku od tek 13,7%. To su neki od problema na kojima bi Općinska uprava potencijalno mogla poraditi da bi građani bili zadovoljniji. Nekoliko je ispitanika navelo i neke ostale probleme koji nisu bili ponuđeni u anketi, a to su: zapošljavanje lokalnog stanovništva, stanovništvo ne cijeni trud i rezultat, trebalo bi pronaći način da se motivira stanovništvo i da ih se više uključi u razvoj Općine, rodna ravnopravnost, horizontalna tema rodno osjetljivog planiranja, iseljavanje starogradske jezgre.

Što se tiče projekata za koje ispitanici smatraju da bi Općina Bale trebala realizirati, najveća je potreba za izgradnjom staračkog doma 72,6%. Zatim za veće poticanje poduzetništva i otvaranje radnih mjesta 56,2%, za izgradnju centra za mlade 50,7%, otvaranje većeg trgovačkog centra 39,7%, više kulturno-zabavnih manifestacija 38,4%, izgradnju poduzetničke zone 34,2%, te izgradnja centra za umirovljenike 21,9%. Pojedinci su također navodili nekoliko vlastitih primjera koje bi svakako utjecale na zadovoljstvo i bolji život u Balama, kao što su: kulturno-zabavne manifestacije (koncerti), revitalizacija stare jezgre, razmišljanje o investiranju u zajednicu za onaj trenutak (koji, bojim se, nije previše daleko) kad turizam jednostavno neće moći biti generator ekonomskog razvoja i rasta.

Također postavljen je upit vezan uz projekte koje provodi Općina Bale te koji najviše utječu na lokalno stanovništvo. Ispitanici smatraju da najkorisniji projekti jesu u postotcima ovim redoslijedom: besplatne jaslice i vrtić za stanovnike Općine Bale 80,8%, projekt pravo gradnje za mlade obitelji 74%, sufinanciranje školaraca (autobusni prijevoz i radne bilježnice) 68,5%, stipendije za studente i izdaci za novorođenčad sa 58,9%, oslobađanje od komunalne naknade starijima od 65 godina 52,1%, topli obroci za starije i nemoćne 50,7%, nagrađivanje za ostvarenje uspehe (odlikašima, sportašima...) i Uskrsni i Božićni bonovi za umirovljenike sa 42,5%, suradnja sa Mon Perinom 38,4%, uređenje okoliša 35,6%, otvaranje i uređenje parkova 32,9%, sufinanciranje udruga 27,4% te smrtna pripomoć sa 4,1%.

Od ispitanika se tražilo i mišljenje o njihovom zadovoljstvu sa uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit lokalne zajednice i okoliša.

Što se tiče utjecaja na lokalnu zajednicu najveći je postotak vrlo zadovoljnih stanovnika 49,3%, dok je onih koji su samo zadovoljni 34,2%. Neutralnih ispitanika na ovu temu

bilo je 11%. Vrlo nezadovoljnih u omjeru od 2,7%, te isti postotak vrijedi za nezadovoljne ispitanike.

Uzimajući u obzir u okoliš, ponovno nailazimo na najveći postotak vrlo zadovoljnih ispitanika 42,5%, dok postotak onih koji su samo zadovoljni 30,1%. Broj neutralnih ispitanika iznosi 21,9%. Vrlo nezadovoljnih ispitanika bilo je u omjeru od 4,1%, a nezadovoljnih 1,4%.

Osvrnemo li se na sve dobivene rezultate i postavljene hipoteze može se zaključiti da je prvu hipotezu koja glasi da su stanovnici Općine Bale upoznati su s pojmom društveno odgovornog poslovanja potrebno opovrgnuti s obzirom da su podatci pokazali suprotno, velika većina ispitanika nije upoznata s pojmom društvene odgovornosti. Druga postavljena hipoteza da stanovnici Općine Bale podržavaju društveno odgovorno poslovanje Općine Bale, također se potvrđuje. Više od polovice ispitanika smatra da Općina posluje društveno odgovorno te je to prepoznato od strane mještana kroz brojne projekte i aktivnosti koje provodi u korist lokalnog stanovništva i okoliša. Što se tiče treće postavljene hipoteze koja glasi da je Općina Bale transparentna, brine o lokalnoj zajednici i okolišu te su s obzirom na to stanovnici zadovoljni životnim uvjetima u Općini Bale. Također je dokazana provedenim istraživanjem s obzirom da su dobiveni pozitivni rezultati o percepciji stanovništva o transparentnosti Općine Bale te tome da većina smatra da brinu o lokalnoj zajednici i okolišu. Osim toga, dokazano je i zadovoljstvo stanovništva koje je sudjelovalo u istraživanju životnim uvjetima u Općini Bale i poslovanjem općinske uprave.

ZAKLJUČAK

Društveno odgovorno poslovanje u posljednjih nekoliko godina našlo se u središtu pozornosti na svjetskom tržištu. S obzirom na brojne globalne izazove s kojima se poduzeća svakodnevno susreću, primorani su okrenuti se prema budućnosti i pronaći bolju strategiju koja će im omogućiti održivost poslovanja. Tu se pojavljuje društveno odgovorno poslovanje koje, iako i dalje nije zakonski obavezno, postaje sve nužnija njegova implementacija. Ljudi postaju sve svjesniji promjena koje se dešavaju pa pažljivije biraju ono što kupuju što naravno i otežava uvjete na tržištu pa neka poduzeća nažalost bivaju eliminirana i ugašena.

Društveno odgovorno poslovanje zapravo je način poslovanja prema kojem se poduzeća dobrovoljno odlučuju da će svoje poslovanje temeljiti na društvenom, ekonomskom i okolišnom aspektu, te stvarati koristi za sve sudionike. Tako se i od poduzeća i od gradskih i lokalnih uprava iziskuje primjena društvene odgovornosti, kako bi poboljšali nacionalnu, lokalnu ekonomiju, osigurali bolje uvjete za stanovništvo i očuvali okoliš u kojem posluju. Smatram da bi sve gradske i lokalne uprave i samouprave zapravo trebale biti prve koje će poslužiti privatnim poduzećima kao dobar primjer društveno odgovornog poslovanja te ih educirati i poticati njegovu implementaciju. Profit više ne smije biti primarni cilj poslovanja. Iako ovakva praksa još uvijek nije zaživjela u potpunosti posebice u Republici Hrvatskoj, svakako predstavlja budućnost održivosti svih kompanija, organizacija, državnih, gradskih i lokalnih uprava.

Provedeno istraživanje potvrdilo je prepoznatljivost implementacije društvene odgovornosti općinske uprave od strane lokalne zajednice. Veliki broj pozitivnih odgovora i mišljenja ukazuje na zadovoljstvo lokalne zajednice poslovanjem Općine Bale i zadovoljstvo trenutnim životnim uvjetima koje ona pruža. Vrijednosti općinske uprave Općine Bale koje se dobivenim odgovorima mogu izdvojiti jesu: solidarnost, profesionalnost, uvažavanje tuđih mišljenja, empatija o svakom članu zajednice, humanost i trud.

Općina Bale svakako je jedna od i dalje rijetkih Općina koja se trudi provoditi društveno odgovorno poslovanje u skladu sa svojim mogućnostima. Društvenu odgovornost prema lokalnoj zajednici, okolišu i ekonomskom aspektu dokazuju brojnim projektima koje provode i mogućnostima koje pružaju stanovnicima Općine Bale. Svojim

dugogodišnjim radom, trudom i upornošću u potpunosti su opravdali naslov knjige „Leptir dugog leta“.

Bale su zaista leptir kojemu je predviđen dug i uzlazan let.

LITERATURA

1. Cvitić P., Malusa E., *Leptir dugog leta*, Zagreb, Intonacija j.d.o.o., 2019., str. 12-14
2. Carroll, A.B. i Buchholtz, A.K., *Business and society : Ethics and stakeholder management* (6.izdanje), Mason, OH: Thomson South – Western, 2006
3. Golja T., *Društveno-odgovorno poslovanje u kulturi i turizmu*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2021.
4. Golja T., *Društveno-odgovorno poslovanje*, Pula
5. Jakelić J., *Društveno odgovorno poslovanje i konkurentska prednost tvrtke Impol-TLM d.o.o.*, Split, 2019.
6. Kotler P., Lee N., *Društveno odgovorno poslovanje*, Zagreb, M.E.P. d.o.o., 2011.
7. Kozlović M., *Društveno odgovorno poslovanje u gradovima*, Pula, 2021.
8. Kreković M., *Kronologija razvoja DOP-a, kritički osvrt i izazov CSR 2.0*, Pula, 2017.
9. Kukoč M., *Primjena koncepta društveno odgovornog poslovanja u osiguravateljskim društvima u Splitsko-dalmatinskoj županiji*, Split, 2016.
10. Nacionalna Studija Republika Hrvatska, *Društveno odgovorno poslovanje za sve*, Zagreb, Hrvatska udruga poslodavaca, 2013.
11. Parčina A., *Društveno odgovorno poslovanje: studija slučaja Šela proizvodnja d.o.o.*, Split, 2017.
12. Pavičić Nišević G., *Globalna inicijativa za izvještavanje objavila revidirane Standarde*, 2021., <https://www.hauska.hr/post/globalna-inicijativa-za-izvjestavanje-gri-standards>, (pristupljeno 24.6.2023.)
13. Taradi J. et al., *Modeli društveno odgovornog poslovanja u funkciji unaprjeđenja sigurnosti na radu i održivog razvoja*, 2013.
14. *3 Ways Your Organization Can Measure Corporate Social Responsibility Performance*, <https://everfi.com/blog/community-engagement/3-ways-to-measure-corporate-social-responisbility-performance/>, (pristupljeno 24.6.2023.)
15. *Digitalna komora*, <https://digitalnakomora.hr>, (pristupljeno 18.07.2023.)
16. *Državni zavod za statistiku*, <https://dzs.gov.hr/> (pristupljeno 06.07.2023.)

17. *Hrvatski indeks održivosti*, <https://www.hrpsor.hr/hrio/> , (pristupljeno 24.6.2023.)
18. *HUP*, <https://www.hup.hr/>, (pristupljeno 28.06.2023.)
19. Krutak d.o.o., *Plan razvoja Općine Bale-Valle za razdoblje 2021.-2027. godine*, Bale, 2021.
20. *Lagur Istarska Batana*, <https://www.lagur-istarska-batana.hr/o-flagu/podrucje-djelovanja-flag-a-istarska-batana/>, (pristupljeno 07.09.2023.)
21. *Preglednik obrtnog registra*, <https://pretrazivac-obrta.gov.hr/> , (pristupljeno 18.07.2023.)
22. *Službena stranica Općine Bale*, <https://www.opcina.bale-valle.hr/>, (pristupljeno 08.07.2023.)
23. *Statistika turističkih zajednica*, <https://www.istra.hr/hr/business-information/istra-u-medijima/statistika> , (pristupljeno 07.09.2023.)

POPIS TABLICA, GRAFIKONA, SLIKA

Popis tablica:

Tablica 1: Dobitnici nagrade Indeks DOP-a za godinu 2019. i 2020.....	25
Tablica 2: Dobitnici nagrade HRI-a za 2021. i 2022. godinu.....	27
Tablica 3: Broj stanovnika Općine Bale prema popisima stanovništva.....	28
Tablica 4: Prikaz stanovništva Općine Bale prema starosti prema podacima iz 2021. godine.....	29
Tablica 5: Broj dolazaka i noćenja u Općini Bale kroz razdoblje od 2018.-2022.....	37

Popis grafikona:

Graf 1: Struktura ispitanika prema spolu.....	48
Graf 2: Struktura ispitanika prema životnoj dobi.....	49
Graf 3: Struktura ispitanika prema obrazovanju.....	49
Graf 4: Struktura ispitanika prema trenutnom statusu.....	50
Graf 5: Struktura ispitanika prema godinama stanovanja u Općini Bale.....	50
Graf 6: Poznavanje pojma društveno odgovornog poslovanja (1 - nikad, 5 - jako često).....	51
Graf 7: Mjera slaganja ispitanika o ranijem uvođenju koncepta društveno odgovornog poslovanja kroz sustav obrazovanja (1 – uopće se ne slažem, 5 - potpuno se slažem).....	52
Graf 8: Percepcija ispitanika o društveno odgovornom poslovanju Općine Bale prema lokalnoj zajednici (1 - nikad, 5 - jako često).....	52
Graf 9: Percepcija ispitanika o društveno odgovornom odnosu Općine Bale prema okolišu (1 - nikad, 5 - jako često).....	53
Graf 10: Percepcija stanovnika općine Bale o ekonomski održivom poslovanju (1 - nikad, 5 - jako često).....	54

Graf 11: Mišljenje ispitanika o transparentnosti društveno odgovornih aktivnosti i projekata koje provodi Općina Bale (1 – nimalo transparentna, 5 - vrlo transparentna).....	55
Graf 12: Stavovi ispitanika o napredovanju Općine Bale u ulaganje u lokalnu zajednicu kroz društveno odgovorno poslovanje u posljednjih 10 godina (1 – uopće se ne slažem, 5 - potpuno se slažem).....	55
Graf 13: Stavovi ispitanika o unapređenju okoliša na području Općine Bale (1 – uopće se ne slažem, 5 - potpuno se slažem).....	56
Graf 14: Najzastupljeniji problemi u Općini Bale.....	57
Graf 15: Prijedlozi za poboljšanje društvenih problema, za koje ispitanici smatraju da bi općinska uprava trebala kroz svoje poslovanje realizirati u narednih nekoliko godina	58
Graf 16: Provedeni projekti koji najviše utječu na lokalnu zajednicu.....	59
Graf 17: Percepcija o zadovoljstvu ispitanika uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit lokalne zajednice (1 – nisam zadovoljan/a, 5 – vrlo sam zadovoljan/a).....	60
Graf 18: Percepcija o zadovoljstvu ispitanika uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit okoliša (1 – nisam zadovoljan/a, 5 - vrlo sam zadovoljan/a).....	60

Popis slika:

Slika 1: Carrollova piramida društvene odgovornosti koja prikazuje model korporativne društvene odgovornosti.....	7
Slika 2: Osnovne dimenzije društvene odgovornost.....	8
Slika 3: Ciljevi održivog razvoja UN-a.....	16

PRILOG 1

Poštovani stanovnici Općine Bale,

pred Vama se nalazi anketa kojom istražujemo svjesnost stanovnika Općine Bale općenito o društveno odgovornom poslovanju te njihovo mišljenje o društveno odgovornom poslovanju koje provodi Općina Bale kroz projekte i aktivnosti. Također žele se prikupiti informacije o zadovoljstvu stanovnika Općine Bale odnoseći se na životne uvjete, poslovanje općinske uprave itd.

Anketa je u potpunosti anonimna, te je njezino očekivano trajanje 5 minuta. Dobiveni rezultati ankete koristiti će se u svrhu pisanja diplomskog rada.

Unaprijed se zahvaljujem!

*Društveno odgovorno poslovanje (DOP) definira se kao način poslovanja koji kompanije dobrovoljno primjenjuju određenim strategijama i aktivnostima uzimajući u obzir ekološke, ekonomske i socijalne aspekte koji utječu na unutarnju i vanjsku okolinu, te samim time osiguravaju dugoročnu održivost kompanija.

1.Kojeg ste spola?

- muško
- žensko

2.Koja je Vaša životna dob?

- 18-24
- 25-35
- 36-50
- 51-65
- 66+

3.Stupanj Vaše naobrazbe koji ste postigli?

- Osnovna škola
- Srednja škola
- Sveučilišni preddiplomski studij; stručni preddiplomski studij

- Sveučilišni diplomski studij; specijalistički diplomski stručni studij
- Poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij

4. Koji je Vaš trenutni status?

- student/ica
- zaposlen/a
- samozaposlen/a
- nezaposlen/a
- umirovljenik/ica
- domaćin/ica
- Ostalo: _____

5. Koliko ste dugo stanovnik Općine Bale?

- manje od 5 godina
- 5-10 godina
- više od 10 godina
- više od 20 godina
- Ostalo

6. Koliko dugo ste se susretali sa pojmom Društveno odgovornog poslovanja (DOP) ?

Nikad 1 2 3 4 5 Jako često

7. U kojoj mjeri se slažete da bi se o konceptu društveno odgovornog poslovanja trebalo više spominjati kroz sustav obrazovanja već od osnovne škole?

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 Potpuno se slažem

8. Općina Bale temelji svoje poslovanje na društvenoj odgovornosti prema lokalnoj zajednici.

Nikad 1 2 3 4 5 Jako često

9. Ukoliko ste na prethodno pitanje pozitivno odgovorili navedite primjer društveno odgovornog poslovanja Općine Bale prema lokalnoj zajednici.

10. Općina Bale temelji svoje poslovanje na društvenoj odgovornosti prema okolišu.

Nikad 1 2 3 4 5 Jako često

11. Ukoliko ste na prethodno pitanje pozitivno odgovorili navedite primjer društveno odgovornog poslovanja Općine Bale prema okolišu.

12. Općina Bale temelji svoje poslovanje na društvenoj odgovornosti prema ekonomskom aspektu.

Nikad 1 2 3 4 5 Jako često

13. Ukoliko ste na prethodno pitanje pozitivno odgovorili navedite primjer društveno odgovornog poslovanja Općine Bale prema ekonomskom aspektu.

14. Odaberite od 1 do 5 koliko smatrate da je Općina Bale transparentna o društveno odgovornim aktivnostima i projektima koje provodi?

Nimalo transparentna 1 2 3 4 5 Vrlo transparentna

14. Ukoliko ste stanovnik Općine Bale više od 10 godina, odaberite u kojoj mjeri se slažete da je Općina Bale u posljednjih 10 godina glede primjenjivanja društveno odgovornog poslovanja napredovala u ulaganje u lokalnu zajednicu.

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 Potpuno se slažem

15. Ukoliko ste na prethodno pitanje pozitivno odgovorili navedite primjer kako je Općina Bale u posljednjih 10 godina napredovala u ulaganje u lokalnu zajednicu.

16. Ukoliko ste stanovnik Općine Bale više od 10 godina, odaberite u kojoj mjeri se slažete da je Općina Bale u posljednjih 10 godina glede primjenjivanja društveno odgovornog poslovanja napredovala u ulaganje u okoliš.

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 Potpuno se slažem

17. Ukoliko ste na prethodno pitanje pozitivno odgovorili navedite primjer kako je Općina Bale u posljednjih 10 godina napredovala u ulaganje u okoliš.

18. Označite probleme za koje smatrate da su prisutni u Općini Bale. (Možete odabrati više odgovora.)

- infrastruktura (komunalna i ostala)
- stambeno pitanje

- poticanje poduzetništva (poljoprivreda, ugostiteljstvo i ostali privatni obrti)
- društveni problemi (nezaposlenost, društvena nejednakost, ljudska prava itd.)
- briga o okolišu
- Ostalo: _____

19. Označite neke od prijedloga za poboljšanje društvenih problema, koje mislite da bi općinska uprava trebala realizirati kroz narednih nekoliko godina? Također možete predložiti vlastiti prijedlog. (Možete odabrati više odgovora.)

- izgradnja staračkog doma
- izgradnja poduzetničke zone
- izgradnja centra za mlade
- izgradnja centra za umirovljenike
- otvaranje većeg trgovačkog centra
- poticanje poduzetništva i otvaranje radnih mjesta
- više zabavno-kulturnih manifestacija
- Ostalo: _____

20. Koji od navedenih projekata koje provodi Općina Bale po Vama najviše utječu na lokalno stanovništvo?

- projekt pravo gradnje za mlade obitelji
- besplatne jaslice i vrtić za stanovnike Općine Bale
- suradnja sa Mon Perinom
- sufinanciranje udruga
- stipendije za studente
- sufinanciranje školaraca (autobusni prijevoz i radne bilježnice)
- nagrađivanje za ostvarenje uspjehe (odlikašima, sportašima...)
- uređenje okoliša
- otvaranje i uređenje parkova
- Uskrсни i Božićni bonovi za umirovljenike
- oslobađanje od komunalne naknade starijima od 65 godina
- smrtna pripomoć
- izdaci za novorođenčad
- topli obroci za starije i nemoćne

- Ostalo: _____

21. Odaberite od 1 do 5 koliko ste zadovoljni uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit lokalne zajednice.

Nisam zadovoljan/a 1 2 3 4 5 Vrlo sam zadovoljan/a

22. Odaberite od 1 do 5 koliko ste zadovoljni uvjetima života u Općini Bale te cjelokupnim radom općinske uprave projektima koje provode za dobrobit okoliša.

Nisam zadovoljan/a 1 2 3 4 5 Vrlo sam zadovoljan/a

SAŽETAK

U ovom diplomskom radu obuhvaćen je pojam društveno odgovornog poslovanja, različita obilježja društvene odgovornosti te implementacija koncepcije u Hrvatskoj. Naglasak je na primjeni koncepcije u procesu upravljanja u Općini Bale – Valle. Globalni izazovi sa kojima se sve više susrećemo doveli su do potrebe za promjenama. Tržište je postalo sve konkurentnije i zahtjevnije, a potrošači informiraniji. Poduzeća su primorana pronaći novi način poslovanja za dugoročnu održivost vlastitih poduzeća. S obzirom na navedeno veliki značaj dobiva društveno odgovorno poslovanje. Društveno odgovorno poslovanje omogućuje da organizacije dobrovoljno obavljaju poslovanje na način da vode brigu o svim sudionicima na koje ono utječe i stvaraju zajedničke koristi. U Hrvatskoj koncepcija društveno odgovornog poslovanja još uvijek nije zaživjela u odnosu na ostatak svijeta. No, ipak postoje brojni primjeri koji dokazuju da se takav koncept implementira i da se podiže svijest o prednostima koje ono nosi. U Hrvatskoj bi primjenu trebali poticati državne, gradske i općinske uprave, educirati stanovništvo i služiti kao dobar primjer ostalima. Analizirajući poslovanje općinske uprave Općine Bale pokazalo je što ono zapravo znači za lokalno stanovništvo i ostale dionike. Istraživanje je pokazalo da je Općina Bale napredovala u implementaciji načela društveno odgovornog poslovanja te je prepoznato od strane lokalne zajednice. Također, Općina Bale je utjecala na povećanje zadovoljstva mještana, životni standard i doseljavanjem sve većeg broja stanovnika.

Ključne riječi: društveno odgovorno poslovanje, općinska uprava, Republika Hrvatska, Općina Bale, mjerenje društveno odgovornog poslovanja

SUMMARY

This thesis covers the concept of socially responsible business, different characteristics of social responsibility and the implementation of the concept in Croatia. The emphasis is on the application of the concept in the management process in the Municipality of Bale - Valle. The global challenges we are increasingly facing have led to the need for change. The market has become increasingly competitive and demanding, and consumers are more informed. Companies are forced to find a new way of doing business for the long-term sustainability of their own companies. Considering the above stated, socially responsible business takes on great importance. Socially responsible business allows organizations to voluntarily conduct business in a way that takes care of all the participants it affects and create mutual benefits. In Croatia, the concept of socially responsible business has not yet taken root compared to the rest of the world. However, there are numerous examples that prove that such a concept is being implemented and that the awareness of its benefits is being raised. In Croatia, state, city and municipal administrations should encourage the implementation, educate the population and serve as a good example to others. Analyzing the business of the municipal administration of the Municipality of Bale, it showed what it actually means for the local population and other participants. The research showed that the Municipality of Bale made progress in the implementation of the principles of socially responsible business and that this progress was recognized by the local community. Also, the Municipality of Bale influenced the increase in the satisfaction of the locals, the standard of living and the immigration of an increasing number of inhabitants.

Key words: socially responsible business, municipal administration, Republic of Croatia, Municipality of Bale, measuring socially responsible business